

12. BÖLÜM

BİLİŞSEL DÜŞÜNME BECERİLERİ KONU ÖZETİ VE KONU TESTLERİ

ÖZET SAYFA SAYISI	TEST SAYFA SAYISI	TEST SORU SAYISI
36	15	74

HAZIRLAYAN

 HASAN YILDIRIM

Kıymetli meslektaşlarımız,

Eğitim öğretim yılı içinde olduğu gibi Uzman Öğretmenlik ve Başöğretmenlik Mesleki Gelişim Çalışmalarında da yanınızdayız.

Bu süreçte yapacağımız paylaşımlardan daha hızlı haberdar olmak için aşağıdaki kanallardan bizleri takip edebilirsiniz.

Sınava katılacak olan tüm meslektaşlarımıza başarılar dileriz.

 Meb Ders Ailesi .Com

Ulaşmak istediğiniz kutucuğa tıklayınız.

 Meb Ders .Com

Facebook Grubu

 Meb Ders .Com

Telegram Kanalı

 HASAN YILDIRIM

Telegram Kanalı

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.- I (Konu Özeti-12.Bölüm: 1-2)

Yaratıcılık Nedir?

👉 Bir ürün **yeni** ve **uygun** olduğunda bu ürünü yaratıcı kabul ederiz. Bu iki ölçüt yaratıcılık için zorunludur.

👉 Yeni bir ürün orijinaldir veya sıra dışıdır ve tahminlerin ötesinde bir üretilmiştir.

👉 Ürünlerin yenilik düzeyleri değişebilir. Yeni düşünceler ve ürünler eskilerden her zaman beslenirler. Hatta en orijinal ürünler diğerlerinden esinlenmelerle inşa edilebilirler. Bazı ürünler önceki çalışmalardan çok az farklılaşırken diğerleri büyük sapmalar ortaya koyabilirler.

👉 Bir ürünün yaratıcılık düzeyi ile yenilik düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

👉 Bu önermeye göre en yaratıcı ürünler en yeni ürünler olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ancak bu sonuç tam doğru değildir. Bir ürün ne kadar yeni ise o kadar da yaratıcıdır önermesi kolaylıkla yanlışlanabilir çünkü yaratıcılığın zorunlu ikinci bileşeni olan uygunluğun da karşılanması gereklidir.

★ **Peki, uygunluk bir üründe nasıl belirlenir? Uygunluk neleri kapsamaktadır?**

👉 Bir ürün veya düşünce bir problemin uygun yanıtı veya çözümü olmalıdır.

👉 Ürünün kullanım değeri, yararı veya etki potansiyeli bulunmalıdır.

👉 Uygunluğun düzeyi de küçük veya büyük olabilir. Yeni bir ürün insanlığın çok büyük bir sorununu çözebilir.

👉 Yalnızca yenilik veya yalnızca uygunluk bir ürünü yaratıcı yapmak için yeterli değildir. Bir ürün çok orijinal olabilir ancak yaratıcı olmayabilir.

👉 Son derece orijinal ancak tamamen yararsız veya kullanışsız bir fikir veya ürün yalnızca saçma olarak değerlendirilir. Çok yararlı ancak sıfır orijinalliğe sahip bir ürün ise sadece kopyadır ve yaratıcı olduğu düşünülemez.

👉 Ürün, yaratıcılığın ve yaratıcı davranışın somut göstergesidir.

👉 **Yaratıcı birey**, yaratıcı ürünler geliştiren veya yaratıcı fikirler üreten kişidir.

👉 **Yaratıcılık** ise bir süreçtir bu nedenle yaratıcılığı yaratıcı fikir üretme süreci olarak tanımlayabiliriz.

Yaratıcılık ve Zekâ

👉 Kimi araştırmacılar yaratıcılığı zekânın bir parçası, kimileri ise zekâyı yaratıcılığın bir parçası olarak görürken kimileri iki yapı arasında bir ilişki öngörmemişlerdir. Yaratıcılık ve zekâ çok farklı düşünme süreçlerini ve becerilerini kapsayabilir ancak zekâ her türlü yaratıcılıkta az ya da çok gereklidir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİLİK. ÖZEL.- 2 (Konu Özeti-12.Bölüm: 1-2)

- 👉 Zekânın gereklilik derecesi yaratıcılık alanlarına bağlıdır.
- 👉 Eğer yaratıcılığı yeni ve yararlı ürün geliştirmek olarak; zekâyı ise öğrenme, problem çözme ve uyum olarak tanımlarsak iki yapı arasında bir ilişki olduğunu tereddüt etmeden iddia edebiliriz.
- 👉 Yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişki genel olarak eşik kuramı ile açıklanmıştır. Temel bilimsel soru şudur: Yaratıcılık düzeyi arttıkça zekâ düzeyi de artmakta mıdır ya da zekâ düzeyi arttıkça yaratıcılık düzeyi de artmakta mıdır?
- 👉 Eşik kuramına göre bireyin yaratıcı olabilmesi için belirli bir zekâ düzeyine sahip olması gerekmektedir. Yani bireyin zekâ düzeyi yaratıcılık için gerekli olan eşik değerini geçmelidir.
- 👉 Bazı bilimsel araştırmalarda 120 IQ puanının yaratıcılık için gerekli olduğu bulunmuştur ki bu değer yani 120 IQ puanı yaratıcılık için zekânın eşik değeri olarak kabul görmüştür.
- 👉 IQ'de eşik değeri geçen kişilerin yaratıcılık düzeylerindeki farklılıklar zekâ farklılıklarından değil, diğer bireysel ve çevresel farklılıklardan kaynaklanmaktadır.
- 👉 En yaratıcı olmak için en yüksek zekâ düzeyine sahip olmak gerekli değildir.

Yaratıcılık ve Mitler

- 👉 Yaratıcılık hakkında doğru bildiğimiz şey gerçekte doğru olmayabilir veya kısmen doğru olabilir.
- 👉 Yaratıcılık mitleri yalnızca yanlış değil aynı zamanda tehlikeli de olabilirler çünkü mitler bizleri yaratıcı olamayacağımıza inandırır.
- 👉 Bazıları yaratıcılığı hep aykırılıkla sınırlandırır ve aykırılıkta ararlar.

Mit 1: Yaratıcılık Bir Bilinmezdir.

- 👉 Yaratıcılık insanın gizemli bir yanı, kutsal bir hediye ve öngörülemez bir ilhamdır ve bu nedenle hiçbir zaman bilinmemekte ve anlaşılmamaktadır.
- 👉 Eğer yaratıcılık gizemli ise ölçülmesi ve öğretilmesi de olası değildir.
- 👉 Bu mitin karşıtı ise yaratıcılık birçok yönüyle bilinen bir olgudur ve çeşitli parametreler kullanılarak ölçülebilir.
- 👉 Bilinen bir şey kısmen de olsa ölçülebilir.
- 👉 Bireyin yaratıcı düşünme kapasitesini doğrudan ölçemeyiz ancak bireyin ortaya koyduğu ürünler ve çözdüğü problemler yoluyla dolaylı olarak ölçülebiliriz.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.- 3 (Konu Özeti-12.Bölüm: 1-2)

Mit 2: Yaratıcılık Bilinç Dışıdır.

Freud'un psikanalist yaklaşımından beslenen bu mite göre yaratıcılık bireyin bilinçli eylemi olmaktan çok bilinçsizlik mekanizmalarının bazen de bilinçaltının doğurduğu bir gerçektir.

Yaratıcılığın ortaya çıkmasında birey pasif, bilinç dışı olma durumu ise aktif rol oynar.

Bilinç dışı olma durumu bireyde ani aydınlanmalara veya ıçgörü dediğimiz "aha" deneyimlerine neden olarak yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasını sağlar.

Bu mitin karşıtı ise yaratıcılık bireyin bilinçli eylemleri ve davranışları ile ortaya çıkar düşüncesidir.

Yaratıcı fikir ansızın ortaya çıkabilir.

Yaratıcılığın bireyin bilinçli eylemlerine dayandığı ama zaman zaman bilinçaltından beslendiği söylenebilir.

Mit 3: Her Yaratıcı Biraz Delidir!

Sıra dışı veya ruh sağlığı bozuk dehalerin yaşamları, toplum üzerinde ön yargılar oluşturarak yaratıcı kişiler hakkında yanlış genellemeler oluşturmalarına neden olabilmektedir.

Bu tür yanlış algıların oluşumunda medyanın kuşkusuz payı çok yüksektir.

Deli dehalik kavramı da bir bakıma çelişkisel bir kişiliktir.

Dehalik ile delilik arasında bir bağlantı olduğu fikri yeni değildir, eski çağlara kadar dayanmaktadır. Biyografik araştırmalarda deli deha örnekleri sıklıkla görülmektedir. Ancak bu örneklerin deli değil, bazı ruh sağlığı sorunları yaşadıkları ve birçoğunun da yüzyılımız hastalığı olan depresyondan ve alkolizmden etkilendikleri bilinmektedir.

Ruh sağlığı bozukluğu çeşitli şekillerde Newton, Darwin, Freud, Kafka, Van Gogh, Dostoevsky, Hugo, Sartre ve Twain gibi pek çok dehanın yaşamında izler bırakmıştır.

Bu bozuklular arasında depresyon, kişilik bozukluğu, paranoya ve psikotiklik gibi sorunları görmekteyiz.

Mit 4: Yaratıcılık Öğretilemez.

Yaratıcılığın bireyde doğuştan var olduğuna inanan kişiler yaratıcılığın öğretilmeyeceğine de inanırlar.

Eğer yaratıcılık bireyin doğuştan getirdiği genetik donanımlarda saklı ise yaratıcılık potansiyeli değiştirilemez çünkü genetik donanımların değiştirilmesi mümkün değildir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.- 4 (Konu Özeti-12.Bölüm: 1-2)

👉 Bu mitin karşıtı ise yaratıcılık değişen, esnek ve öğretilebilen bir yetenektir. Çocuklarda ve gençlerde yaratıcılığı geliştirmek amacıyla pek çok model, teknik ve eğitim uygulamalarını kapsayan programlar geliştirilmiştir.

👉 Yapılan araştırmalar yaratıcı düşünmenin, gelişebilen ve eğitimle geliştirilebilen bir yetenek olduğunu göstermiştir.

Yaratıcı Kişilerin Özellikleri

👉 Yaratıcılık bireyin bütün yaşamında araştırılmalıdır.

👉 Yaratıcılık bireyin algılarında, kişiliğinde, sosyal ilişkilerinde, iş alışkanlıklarında, düşünme ve dünyayı algılama biçiminde yatmaktadır.

👉 Yaratıcı bireylerin ortak özellikleri yalnızca olumlu özellikler olarak da düşünülmemelidir.

Yaratıcı bireylerin özelliklerini yirmi kategoride sınıflayabiliriz:

👉 **Orijinallik:** Fikirlerle dolu, düşüncelerinde esnek, normları ve varsayımları sorgulayan, algısal ketlerden sakınan, hayal kuran, yeni açılardan gören, olasılığa dikkat eden.

👉 **Yüksek zekâ:** Normların belirgin bir şekilde üzerinde genel zihinsel kapasiteye veya genel yeteneğe sahip.

👉 **Yaratıcılık farkındalığı:** Orijinalliğe ve yaratıcılığa değer veren, yaratıcılığın bilincinde olan, farklılık yaratmak isteyen.

👉 **Mantıksal düşünün:** Akılcı ve bilimsel düşünün, kanıta dayalı çıkarımlarda bulunan, neden-sonuç ilişkisi kuran, nedene dayalı öngörüler geliştiren.

👉 **Sıra dışı düşünün:** Metaforlarla düşünün, çelişkisel düşünün, yenilikle iyi baş eden.

👉 **Sorgulayıcı:** Normları ve varsayımları sorgulayan, neden soruları soran, zihinsel ketlerden kaçınan, tabuları yıkan

👉 **Bilgili, tecrübeli:** Çalışma alanında derin bilgi ve tecrübe birikimine sahip, kaosta düzen bulan, yeni yapılar kuran, yeni buluşlara ve bilgiye karşı hazır bekleyen.

👉 **Bağımsız kararçı:** Kendine güvenen, bireysel ve farklı olmaktan çekinmeyen, kendi kurallarını oluşturan, statükoya karşı, öz denetimci, bağımsız karar alan.

👉 **Risk alan:** Cesaretli, yeni şeyleri denemekten korkmayan, farklı olmanın yaratabileceği sonuçlara aldırmayan, başkalarının koyduğu sınırları reddeden.

👉 **Enerjik:** Maceracı, yüksek içsel motivasyon, azimli, çalışkan, başarı için mücadele eden, yüksek enerji.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.- 5 (Konu Özeti-12.Bölüm: 1-2)

Meraklı: Sorgulayan, soru soran, irrasyonel düşünceye açık, ilginç konular araştıran, başka fikirleri dinlemeyi seven, ilgi alanı geniş, deneyen.

Espritüel: Şakacı, fikirlerle dans eden, keskin zekâlı, espri ve fıkra repertuarı zengin.

Bilinmeyene karşı ilgili: Yeniliğe, bilinmeyene, gizeme ve asimetriye karşı ilgi; düzensizliğe karşı tolerans.

Hayal gücü: Hayal gücü zengin, animistik, hayal ve gerçeği birleştiren, teatral ilgiler.

Sanatsal: Estetik ilgiler, güzelliğe karşı duyarlılık; sanat, müzik ve yaratıcı dramaya karşı ilgi, iyi tasarımcı.

Açık görüşlü: Düşüncelerinde liberal, yeni fikirleri kabul edici, yeni tecrübelerle açık, başka fikirlere açık, kararlarında esnek

Yalnız olma ihtiyacı: Yalnız çalışmayı tercih eden, içe dönük, yansıtıcı, kendi içinde meşgul.

Sezgisel: Problem bulmada iyi, ilişkileri ve çıkarımları gören, gözlemci, bütün duyuları kullanan, ayrıntılara ve örüntülere karşı yüksek duyarlılık.

Duygusal: Duyarlı; duygusal inişleri ve çıkışları olan; dikkate, övgüye ve desteğe ihtiyacı olan; çekingen, içe kapanık; zaman zaman dalgın.

Etik: İdealist, empatik, demokrat düşünceli.

Bilişsel Özellikler

Yaratıcı kişilerin en önemli özellikleri orijinal, sıra dışı, mantıksal ve eleştirel düşünme becerilerinin çok yüksek olmasıdır.

Yaratıcılık araştırmacılarına göre yaratıcı kişiler yüksek zekâ düzeyine sahiptirler ancak yaratıcı olmaları için normların belirgin bir şekilde üstünde zekâ düzeyi yeterlidir.

Yaratıcı kişiler birbirleri ile çelişen fikirler arasında uzlaşma bulma becerisine sahiptirler.

Analojik düşünme, zıtlıklara dayanarak düşünme, diyalektik düşünme ve metaforik düşünme becerilerinin son derece gelişmiş olduğu görülür.

Yaratıcı bireyler karar almada ve yargılamada esnek ve bağımsız düşünürler ve davranırlar.

Sıra dışı düşünme becerilerinin yanı sıra mantıksal ve eleştirel düşünmelerinin de yüksek olması yaratıcı bireyleri diğerlerinden ayıran temel bir özelliktir.

Yaratıcı kişileri diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden biri de hayal güçlerinin çok yüksek olmasıdır.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.- 6 (Konu Özeti-12.Bölüm: 1-2)

Kişilik Özellikleri

👉 Araştırmalarda yaratıcı bireylerin sıra dışı, hayalci, esnek, konuşmada akıcı, enerjik, üretken, sanatsal, duygusal, gelenek dışı ve zengin ilgi alanlarına sahip olma eğilimleri gösterdikleri saptanmıştır.

👉 Yaratıcılık bilinci yaratıcı kişilerde görülen en önemli ve en yaygın özelliklerden biridir.

👉 Yaratıcı birey bağımsız düşünebilen, öz güvene sahip ve zaman zaman makul riskleri alan bir kişiliğe sahiptir.

👉 Yaratıcılık merakla ortaya çıkar. Yaratıcı kişilerin de çocukça merakları olabilir.

👉 Meraklı ve yaratıcı bireyin yeniliğe, karmaşıklığa ve gizemli olana karşı bir eğilimi vardır.

👉 Yaratıcı kişiler bir yenilik ile karşılaştıklarında heyecan ve ilgi gösterirler.

👉 Yaratıcı kişilerin ileri derecede öz denetim ve öz düzenleme becerileri vardır.

👉 Yaratıcı kişiliklerle daha az özdeşleştirilen diğer bazı özellikler de bulunmaktadır.

👉 Bunlar arasında belirsizliğe karşı toleranslı ve çok geniş yelpazede ilgiye sahip olmaları; fikirlerle adeta oynamaları, duyguda derin, düşüncelerde sezgisel ve davranışta gelenek dışı olmaları; öz eleştiri ile öz güven arasında çatışmaya düşmeleri söylenebilir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.- I (Konu Testi-I2.Bölüm: 1-2)

1- Yaratıcılık ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir ürün yeni ve uygun olduğunda yaratıcı olarak kabul ederiz.
- B) Bir ürünün yaratıcılık düzeyi ile yenilik düzeyi arasında doğrusal bir ilişki vardır.
- C) En orijinal ürünler diğerlerinden esinlenmelerle inşa edilebilir.
- D) Ürünlerin yenilik düzeyleri değişebilir.
- E) Yenilik ve uygunluk ölçütü yaratıcılık için zorunlu değildir.

2- Uygunluk ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir ürün veya düşünce bir problemin uygun yanıtı veya çözümü olmalıdır.
- B) Uygunluğun düzeyi küçük veya büyük olabilir.
- C) Ürün orijinal ise yaratıcıdır.
- D) Ürünün kullanım değeri, yararı veya etki potansiyeli bulunmalıdır.
- E) Yalnızca yenilik veya yalnızca günlük bir ürünü yaratıcı yapmak için yeterli değildir.

3- Yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişki hangi kuram ile açıklanmıştır?

- A) Arşimet kuramı
- B) Belirginlik kuramı
- C) Eşik kuram
- D) Genel yetenek kuramı
- E) Üstün zekâ kuramı

4- Yaratıcılık ile zekâ arasındaki ilişkiyi açıklayan kurama göre bireyin yaratıcı olabilmesi için gerekli IQ puanı kaçtır?

- A) 80 IQ
- B) 90 IQ
- C) 100 IQ
- D) 110 IQ
- E) 120 IQ

5- Yaratıcılık hakkında doğru bildiğimiz şey gerçekte doğru olmayabilir veya kısmen doğru olabilir. Yaratıcılık mitleri yalnızca yanlış değil aynı zamanda tehlikeli de olabilirler çünkü mitler bizi yaratıcı olamayacağımıza inandırır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yaratıcılık ile ilgili ortaya atılan mitlerden biri değildir?

- A) Her insan yaratıcıdır.
- B) Her yaratıcı biraz delidir.
- C) Yaratıcılık bilinç dışıdır.
- D) Yaratıcılık bir bilinmezdir.
- E) Yaratıcılık öğretilemez.

6- Yaratıcılık ile ilgili hangi mite göre yaratıcılık insanın gizemli bir yanı, kutsal bir hediye ve öngörülemeyen bir ilhamdır ve bu nedenle hiçbir zaman bilinmemekte ve anlaşılmamaktadır?

- A) Her insan yaratıcıdır.
- B) Her yaratıcı biraz delidir.
- C) Yaratıcılık bilinç dışıdır.
- D) Yaratıcılık bir bilinmezdir.
- E) Yaratıcılık öğretilemez.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.- 2 (Konu Testi-I2.Bölüm: I-2)

7- Newton, Darwin, Freud, Kafka, Van Gogh, Dostoevsky, Hugo, Sartre ve Twain gibi pek çok dehanın yaşamında izler bırakan durum hangi mitin oluşmasına sebep olmuştur?

- A) Her insan yaratıcıdır.
- B) Her yaratıcı biraz delidir.
- C) Yaratıcılık bilinç dışıdır.
- D) Yaratıcılık bir bilinmezdir.
- E) Yaratıcılık öğretilemez.

8- Yaratıcı bireylerin belli başlı özellikleri yirmi kategoride sınıflandırılabilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu kategorilerden biri değildir?

- A) Bilinmeyene karşı ön yargılı
- B) Enerjik
- C) Mantıksal düşünen
- D) Risk alan
- E) Yüksek zekâ

9- Bir kişinin şakacı, fikirlerle dans eden, keskin zekâlı, espri ve fıkra repertuarının zengin olması yaratıcı bireylere ait hangi özelliğe sahip olduğunu gösterir?

- A) Açık görüşlü
- B) Duygusal
- C) Espritüel
- D) Hayal gücü
- E) Sezgisel

10- Bir kişinin maceracı, yüksek içsel motivasyonlu, azimli, çalışkan, başarı için mücadele eden, yüksek enerji sahibi olması yaratıcı bireylere ait hangi özelliğe sahip olduğunu gösterir?

- A) Enerjik
- B) Espritüel
- C) Orjinallik
- D) Risk alabilen
- E) Sezgisel

11- Yaratıcı bireylerin bilişsel özellikleri ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Analogik düşünme, zıtlıklara dayanarak düşünme, diyalektik düşünme ve metaforik düşünme becerileri son derece gelişmiştir.
- B) Diğer özelliklere nazaran hayal güçleri çok yüksek değildir.
- C) Birbirleri ile çelişen fikirler arasında uzlaşma bulma becerisine sahiptirler.
- D) En önemli özellikleri orijinal, sıra dışı, mantıksal ve eleştirel düşünme becerilerinin çok yüksek olmasıdır.
- E) Yüksek zekâ düzeyine sahiptirler.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATICILIK, ZEKÂ VE MİTLER-YARATICI KİŞİL. ÖZEL.
(Konu Testi-12.Bölüm: 1-2)
(Cevap Anahtarı)

1-E 2-C 3-C 4-E 5-A 6-D 7-B 8-A 9-C 10-A 11-B

Web Ders .Com

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER - I (Konu Özeti-12.Bölüm: 3-4)

Yaratıcılığın Geliştirilmesi

👉 Önceleri yaratıcılığın kalıtsal bir yetenek olduğu ve bu nedenle yaşamla değişmeyeceği kabul görmüştür.

👉 Yaratıcılığın öğretilebilir ve geliştirilebilir olmasının bilincine varılması önemli sonuçlar doğurmuştur.

👉 Yaratıcılığın gelişimini etkileyen faktörleri bilişsel, duygusal, tutumsal, kişiler arası ve çevresel bileşenler olmak üzere beş kategoride ele alabiliriz.

👉 Tutum, çevre, kişilik ve beceri gibi unsurlardan oluşan bu bileşenler değiştirilebilir olmaları nedeniyle yaratıcılık da önemli derecede geliştirilebilir.

Bilişsel Boyutlar

👉 Zihinsel becerilerin kullanımı ile ilgili bilgi işlem süreçlerinden oluşmaktadır.

👉 Bilgi işlem süreçleri bilişsel becerileri, transfer işlemlerini, bilgi depolarını ve daha genel olarak problem çözme becerilerini kapsamaktadır.

👉 Yaratıcı fikir üretme sürecinde özellikle bazı düşünme becerileri ve stratejileri etkili olmaktadır. Yaratıcı süreç stratejilerinin ve tekniklerinin kullanımları bireylere öğretilerek yaratıcılıkları geliştirilebilir.

👉 Lateral düşünme, beyin fırtınası, analogik düşünme, zıtlıklarla düşünme, seçici düşünme, problem tanılama, problemi yeniden tanımlama ve çoğul düşünme stratejileri yaratıcılığı geliştirmek için sık sık kullanılmaktadır.

👉 Yaratıcılığın oluşumunda çoğu zaman belleğin rolü azımsanır. Oysa işleme belleğinin ve uzun süreli belleğin yaratıcı süreçte çok etkili oldukları bilinmektedir.

👉 Bellek becerilerinin iyi olması, yaratıcı süreçte gerekli olan bilgilerin kolaylıkla çağrılmasına yardımcı olarak bilgiler arası bağlantıları kolaylaştırmaktadır.

👉 Genel bilginin de yaratıcı süreçte önemli olduğu ve bu tür bilginin bellekte depolandığı unutulmamalıdır.

Duygusal Boyutlar

👉 Yaratıcı süreçte duygular da çok önemlidir çünkü yaratıcılığın kişisel anlamları bulunmaktadır.

👉 Yaratıcılık ile içsel motivasyonun ilişkili olduğunu biliyoruz. Birey ne kadar içsel olarak güdülenmiş ise o kadar yaratıcı olabilmektedir.

👉 Dışsal motivasyonun ise yaratıcılığı olumlu mu yoksa olumsuz mu desteklediği bilimsel araştırmalarda çok önemli yer edinmiştir ancak bu konuda kesin bir sonuç elde edilmemiştir.

👉 Kimi araştırmalarda dışsal motivasyon yaratıcılığı artırırken kimi araştırmalarda azaltmıştır.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER - 2 (Konu Özeti-12.Bölüm: 3-4)

- 👉 Merak, yaratıcı süreçte motivasyonu artırıcı uyarının oluşumunu sağlar.
- 👉 Merak, kaygı ile de etkileşime girerek bir davranışın oluşumunu veya bu davranıştan kaçınılmasını da belirleyebilmektedir.

Tutumsal Boyutlar

- 👉 Tutumlar, yaratıcılığı engelleyebileceği gibi yaratıcı süreci besleyebilir de.
- 👉 Bireyin yaratıcılık hakkındaki tutumları özellikle yaratıcılık hakkındaki öz yeterlik algısı yaratıcı başarının psikolojik temelini oluşturabilir.
- 👉 Bireyin performansı hakkında sürekli olarak olumsuz geri bildirim verilmesi yaratıcı olma eğilimini düşürebilir.
- 👉 Model alma ve mentör de yaratıcı öz yeterliği artırabilir.

Kişiler Arası Boyutlar

- 👉 Diğer insanlarla birlikte çalışma yeteneği ve diğerlerinin kabulünü kazanma veya diğerlerini ikna etme yeteneği olmak üzere iki türlü kişiler arası beceri yaratıcı süreçte etkili olmaktadır.
- 👉 Öğrencilerin geliştirdikleri yaratıcı ürünleri başka kişiler ile paylaşmaları ve karşılığında geri bildirim almaları, kendi yaratıcılıklarına uygun hedef kitleyi seçme ve bu kitleyi ikna etme yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olur.
- 👉 Başka bireylerle beraber çalışmak, yaratıcılığı iki yönlü etkileyebilir:
  - 👉 Yeteri kadar özgürlüğün olmaması, üyelerin aşırı eleştirel olmaları ve grup amaçlarının muğlak olması yeni fikirlerin üretimini bloke eder.
  - 👉 Üyeler sosyal olarak rahat olduklarında, üyelerin performans standartları açık olduğunda ve grup görevleri bireysel olarak anlamlı olduğunda grup çalışmaları hem takım yaratıcılığını hem de bireysel yaratıcılığı artırır.

Çevresel Boyutlar

- 👉 Çevrenin yaratıcılığı destekleyen anahtar özellikleri; tolerans, ılımlılık, pozitif beklentiler ve kaynakların zenginliğidir.
- 👉 Sosyal beklentiler insan davranışının en önemli belirleyicilerinden biridir. Örneğin toplumsal beklentiler kadını erkeğe göre daha az yaratıcı yapmaktadır.
- 👉 Yaratıcı eserlerin ortaya çıkması kaynakların zenginliği ile de yakından ilişkilidir. Bu nedenle çevre yaratıcı düşüncüyü tetikleyen kaynaklarla donatılmalıdır.
- 👉 Yaratıcı çevre, farklı ve sıra dışı fikirlere karşı toleranslıdır.
- 👉 Çevre makul riskleri almaya da hoşgörü göstermelidir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER - 3 (Konu Özeti-12.Bölüm: 3-4)

Yaratıcılığı Engelleyen Etkenler

Her insan yüksek yaratıcı potansiyel ile doğmayabilir ancak yaratıcılığını artırabilir.

Alışkanlıklarımız, kurallar, korkular, baskıcı çevre ve geçmişte edindiğimiz tecrübeler bile zaman zaman yaratıcı düşünmemizi engelleyebilir.

Yaratıcılığı engelleyen unsurları, bireysel unsurlar ve bireyin dışındaki unsurlar olarak ikiye ayırabiliriz.

Tecrübeler ve Bilgi

Yaratıcılığın en gerekli koşulları bilgi ve tecrübedir.

Ancak tecrübe ve bilgi iki tarafı keskin kılıç gibidir. Yaşamla edindiğimiz tecrübeler bazen yaratıcı fikir üretmemizi engelleyebilirler.

Tecrübenin ve bilginin yaratıcılığı engellemesi, öğrenmelerimize dayalı olarak gerçekleşir.

Çoğu kişi geçmişte edindiği algıyı kolaylıkla değiştirip yeni ilişkiler, anlamlar üretmez. Tecrübelerimiz bizleri adeta bildiklerimiz içine hapsederek yeni fikir üretmemizi engelleyebilir. Bu şekilde insanın nesnelere yalnızca belirli şekillerde görmesi zihinsel ket veya algısal ket olarak da adlandırılmaktadır.

Zihinsel ketler nedeniyle nesnelere yalnızca oldukları gibi olağan özellikleri ile görür, olağan dışı anlamlar oluşturamayız.

İnsanlar yeni fikir üretmeleri gerektiğinde, eskilerini hatırlarlar ve bu eskileri yani tecrübe edindiklerini başlangıç noktası olarak kullanırlar.

Alışkanlıklar

İnsan, alışkanlıklardan oluşan bir canlıdır.

Ancak kimisi alışkanlıklar bireye yaşamında yardımcı olurken kimileri bireyin temel başarısızlık nedenleridir.

Çoğu insanın yeniliklere, sıra dışılıklara ve aykırılıklara karşı belirli davranış ve düşünme eğilimleri vardır. Kimileri hep eleştirel kimileri ise hep hoşgörülü olur.

Yaratıcı düşünmemizi engelleyen alışkanlıklarımızı belirleyip bu alışkanlıkları değiştirmek yaratıcılığımızı kısmen artırabilir.

Kurallar

Toplumlar; bireysel, sosyal ve kurumsal davranışları biçimlendiren ve yönlendiren kurallar, yasalar ve gelenekler olmaksızın işlevlerini devam ettiremezler.

Ancak yönlendirme çoğu zaman sınırlandırma ve yasaklama olarak işlev görür. Bu ise yaratıcılığı engelleyen esnek olmayan tutumların ve yaklaşımların oluşmasına zemin hazırlar.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER - 4 (Konu Özeti-12.Bölüm: 3-4)

👉 Kurumlarda, örgütlerde ve çeşitli toplumlarda yaratıcı yeniliğin gelişmeme nedenleri kurullarda, yönetmeliklerde ve uygulamalarda gözlemlenebilir.

👉 Kurumlardaki yaratıcılığı engelleyen en önemli bariyer tutumlardır. Bir lider yaratıcılığı bastırıp sıkı bir şekilde kurallara bağlı kalabileceği gibi yeni fikirleri destekleyen açık görüşlü biri de olabilir.

Kültür

👉 Kültürün hem kendisi hem de kültürde var olan gelenekler, inanışlar, mitler, dogmalar ve tabular yaratıcı yeniliğin oluşumunu engelleyebilir.

👉 Kültürün belki de en önemli unsurlarından biri olan dinlerin kendi salt doğruları ve tabuları vardır. Yeni düşünceler bu doğrular ile çeliştiklerinde aşırı toplumsal tepkilere neden olabilirler. Bu nedenle yaratıcı bireyler dinî inançlarla çelişen konuları çalışmaktan ve tutucu toplumlarda sıra dışı fikirlerini açığa vurmaktan kaçınabilirler.

👉 Kültürlerin bireylere yükledikleri roller de bireysel yaratıcılığı olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Örneğin geleneksel toplumlarda kadına annelik rolü biçilirken erkeğe üretkenlik rolü verilir.

👉 Kültürün belki de en küçük birimi olan aile, kültürel değerleri bir kuşaktan diğerine taşıyarak aile bireylerini daha çocukluk yıllarında kalıba sokmaya başlar.

👉 Eğer kültür yaratıcılığı teşvik eden değerlere sahip ise ailede de buna benzer bir çocuk yetiştirme iklimi egemen olmaktadır...

Konformizm

👉 Konformist kişiler genel olarak başkaları tarafından onaylanma ve kabul edilme arzusu içinde olurlar, reddedilme veya dışlanma korkusu yaşarlar.

👉 İnsanların sosyal kabul arama arzuları olduğu gibi sosyal statüyü zorlayan eğilimleri de vardır.

👉 Konformist olmayan davranışlara karşı gösterilen toplumsal direnc yaratıcılığın gelişimi için bir tehlikedir çünkü yeni fikirlerin veya yaklaşımların düşünülmesini ve kullanılmasını engeller.

👉 Konformist davranışlarda benlik algısı da etkili olabilmektedir. Konformist kişiler toplumun diğer üyeleri tarafından nasıl algılandıklarına çok önem verirler ve toplumda edindikleri kimliklerini ve saygınlıklarını her şeye rağmen korumayı amaç edinebilirler.

👉 İnsanlar, yaratıcı fikirlerini ortaya atabilmeleri ve fikirleri konusunda başkalarını ikna edebilmeleri için toplumsal normlardan ve sıkı sıkıya kabul edilen inanışlardan sapmak zorunda kalabilirler.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER - 5 (Konu Özeti-12.Bölüm: 3-4)

Kolektivizm

Bireysellik, bağımsız düşünmeyi ve bağımsız davranmayı teşvik eder.

Kolektif kültür ise normların dışına çıkmamaya, çelişki ve çatışma yaratmamaya, egemen düşünce biçimine saygı duymaya ve otoriteye baş eğmeye neden olur.

Bağımsız düşünme, sıra dışı ve yaratıcı davranışa öncülük ederken normlara uyum, geleneksel düşünmeye neden olarak yaratıcı yeniliğin oluşumuna ket vurur.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER - I (Konu Testi-12.Bölüm: 3-4)

1- Önceleri yaratıcılığın kalıtsal bir yetenek olduğu ve bu nedenle yaşamla değişmeyeceği kabul görmüştür. Yaratıcılığın öğretilbilir ve geliştirilebilir olmasının bilincine varılması önemli sonuçlar doğurmuştur.

Yukarıdaki paragraftan yola çıkarak yaratıcılık ile ilgili hangi çıkarımda bulunulabilir?

- A) Yaratıcılık bilinç dışıdır.
- B) Yaratıcılık doğuştan gelir.
- C) Yaratıcılık genetikdir.
- D) Yaratıcılık öğretilemez.
- E) Yaratıcılık sonradan geliştirilebilir.

2- Yaratıcılığın gelişimini etkileyen faktörler beş kategoride ele alınabilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu kategorilerden biri değildir?

- A) Bilişsel boyutlar
- B) Çevresel boyutlar
- C) Duygusal boyutlar
- D) Kavramsal boyutlar
- E) Tutumsal boyutlar

3- Yaratıcılığın gelişimini etkileyen faktörlere ait hangi kategori zihinsel becerilerin kullanımı ile ilgili bilgi işlem süreçlerinden oluşur?

- A) Bilişsel boyutlar
- B) Çevresel boyutlar
- C) Duygusal boyutlar
- D) Kavramsal boyutlar
- E) Tutumsal boyutlar

4- Aşağıdakilerden hangisi yaratıcılığı geliştirmek için sık sık kullanılan düşünme tekniklerinden biri değildir?

- A) Beyin fırtınası
- B) Çoğul düşünme
- C) Lateral düşünme
- D) Refleksif düşünme
- E) Zıtlıklarla düşünme

5- Aşağıdakilerden hangisine ait becerilerin iyi olması, yaratıcı süreçte gerekli olan bilgilerin kolaylıkla çağrılmasına yardımcı olarak bilgiler arası bağlantıları kolaylaştırmaktadır?

- A) Algı
- B) Bellek
- C) Dikkat
- D) İlgi
- E) Merak

6- Merak aşağıdakilerden hangisi ile etkileşime girerek davranışın oluşumunu veya bu davranıştan kaçınılmasını belirleyebilmektedir?

- A) Dikkat
- B) Kaygı
- C) Korku
- D) Sabır
- E) Şüphe

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER - 2 (Konu Testi-12.Bölüm: 3-4)

7- Ali Bey, öğrencileri için geliştirdiği etkinliği zümre arkadaşları ile paylaşmış ve zümre arkadaşlarından da bu etkinlik ile ilgili çok olumlu bildirimler almıştır.

Yukarıdaki olay yaratıcılığı etkileyen faktörlerden hangisine örnektir?

- A) Çevresel boyutlar
- B) Duygusal boyutlar
- C) Kişisel boyutlar
- D) Kişiler arası boyutlar
- E) Tutumsal boyutlar

8- Başka biriyle beraber çalışmak, yaratıcılığı olumlu veya olumsuz olarak etkileyebilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yaratıcılığı olumsuz olarak etkileyecek bir durumdur?

- A) Grup amaçlarının açık olması
- B) Üyelerin aşırı eleştirel olmaları
- C) Üyelerin performans standartlarının açık olması
- D) Üyelerin sosyal olarak rahat olması
- E) Yeteri kadar özgürlüğün olması

9- Aşağıdakilerden hangisi çevrenin yaratıcılığı destekleyen anahtar özelliklerinden biri değildir?

- A) Çıkarıcılık
- B) İlimlilik
- C) Kaynakların zenginliği
- D) Pozitif beklentiler
- E) Tolerans

10- Okul müdürümüz Mehmet Bey'e yeter ki öğrencilerimiz için faydalı ve parlak bir fikirle gel. Maddi olarak her zaman desteklemeye hazırdır. Bana göre okulumuzda yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasında en büyük etkenlerden biri de müdürümüzün bu tutumu olsa gerek.

Yukarıdaki olay çevrenin yaratıcılığı destekleyen hangi özelliği ile ilgilidir?

- A) Çıkarıcılık
- B) İlimlilik
- C) Kaynakların zenginliği
- D) Pozitif beklentiler
- E) Tolerans

11- Aşağıdakilerden hangisi yaratıcılığı engelleyen etkenlerden biri değildir?

- A) Alışkanlıklar
- B) Tecrübe ve bilgi
- C) Kurallar
- D) Kültür
- E) Merak

12- Hangi tip kişiler genel olarak başkaları tarafından onaylanma ve kabul edilme arzusu içinde olarak reddedilme veya dışlanma korkusu yaşarlar?

- A) Feminist
- B) Kolektivist
- C) Konformist
- D) Narsist
- E) Sosyalist

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

YARATIC. GELİŞT. - YARAT. ENGELL. ETKENLER
(Konu Testi-12.Bölüm: 3-4)

1-E 2-D 3-A 4-D 5-B 6-B 7-D 8-B 9-A 10-C 11-E 12-C

Web Ders .Com

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - I (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

Problem Çözme Becerisi

Problem Çözme Becerisinde Ebeveyn Tutumları

- 👉 Bir problem ile karşı karşıya kaldığımızda ne yapacağımızı bilmiyor olmamızın altında pek çok farklı etken bulunabilir.
- 👉 Bu etkenlerden biri de ebeveyn tutumlarıdır.

Demokratik tutum

- 👉 Ebeveynin kontrollü biçimde çocuğunun bağımsız olmasını desteklemesi olarak tanımlanır.
- 👉 Çocuğun temel ihtiyaçları aile tarafından karşılanırken aynı zamanda yaşam becerilerini geliştirmesi için sorumluluk alması teşvik edilir.
- 👉 Bir birey olarak tanınan çocuğun kararları önemsenir.
- 👉 Çocuklarıyla olumlu iletişimi önemseyerek çocuğunun duygu ve düşüncelerini ifade etmesine olanak tanırırlar.
- 👉 Kurallar çocuğun sorumlulukları ve hakları göz önünde bulundurularak belirlenir.
- 👉 Çocuğunun girişimci özelliklerini destekleyen demokratik anne-babalar böylece çocuklarının öz güveninin de gelişmesine katkı sağlar.

Otoriter tutum

- 👉 Çocuğun istek ve ihtiyaçlarından ziyade kendi beklentilerini ön planda tutan anne-baba tutumudur.
- 👉 Çocuklarını yönetme endişesi taşıyan bu tutumdaki anne babalar, çocuklarının her adımını takip ederek kontrol altında tutma eğilimindedir.
- 👉 Kurallar, çocuğa verilecek sevgi ve sıcaklığın önüne geçmektedir.
- 👉 Çocuk kuralları çiğnemesi durumunda ceza ile karşı karşıya kalır.
- 👉 Ancak ne yazık ki çocuğun otoritenin beklentileri ile uyumlu olan davranışları görmezden gelmektedir.
- 👉 Böyle bir ailede büyüyen çocuk, karar alma becerisi gelişmediğinden yetişkinlikte karşılaştığı sorunları çözüme kavuşturamazsa duygusal açıdan bu durumun üstesinden gelmekte zorlanmaktadır.
- 👉 Bu çocuklar ilerleyen yaşlarda soruların her zaman başkaları tarafından çözülmesini beklemektedir.
- 👉 Herhangi bir otoriterinin varlığı tamamen sona erdiğinde ise saldırgan özellikler gösterebilmektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 2 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

Aşırı koruyucu tutum

- 👉 Aileler çocukları için hayatı kolaylaştırmayı arzu ederler.
- 👉 Çocuğu adına her şeyi yapan bu ailelerin çocukları gelişim düzeyine uygun becerileri kazanmakta zorlanmaktadır.
- 👉 Çocuğu adına aşırı kaygı duyarak her türlü tehlike ile mücadele etmeye çalışan bu anne-babalar çocuklarına karşı aşırı bağlılık hissetmektedir.
- 👉 Çocuğa karşı duyarlılık yüksek iken beklentiler düşük tutulmaktadır.

İzin verici tutum

- 👉 Çocuğa kuralsız bir özgürlük ortamı sunar.
- 👉 Çocuğun her yaptığını hoş görme ve şımartma eğiliminde iken aynı zamanda çocuklarına ilişkin beklenti düzeyleri de son derece düşüktür.
- 👉 ihmalkâr ve aşırı hoşgörülü olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır.
- 👉 ihmalkâr tutumda çok ilgili görünen ebeveynler, çocuklarına yönelik taleplerinde bir kontrol sergilememektedir.
- 👉 Aşırı hoşgörülü ailelerde yetişen çocuk, her istediği yapıldığı için doyumsuz, bencil, saygısız davranışlar sergileme eğilimi içindedir.
- 👉 İzin verici tutumda, çocuğun uygunsuz kararları da desteklendiğinden sorumluluk, karar alma, problem çözme, empati gibi becerileri akranlarının gerisinde kalmaktadır.
- 👉 Ayrıca, ebeveynler okul vb. yapılarda konulan kurallara uyum konusunda çocuklarını yeterince desteklemediğinden izin verici tutumu benimseyen ailelerin çocukları sosyal açıdan uyum sorunları yaşamaktadır.

Tutarsız tutum

- 👉 Ebeveynler, kurallar oluşturmakta ve bu kurallara uymakta güçlük çekerler.
- 👉 Çocuğa karşı gereksiz yere aşırı hoşgörülü bazen de çok otoriter olabilirler.
- 👉 Tavırlarını kestirmek mümkün değildir.
- 👉 Bazı durumlarda aşırı tepki verebilirler.
- 👉 Tutarsız tutum, anne ve baba arasındaki anlaşmazlıklardan da ortaya çıkabilir.

Reddetme

- 👉 Çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamayı aksatarak ona düşmanca duygular beslemek olarak tanımlanabilir.
- 👉 Reddedici ortamda yetişen çocuk; yardımlaşmayı bilmeyen, gergin, hayal kırıkları olan, korkak, diğerlerine özellikle kendinden küçüklere karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 3 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

Helikopter ebeveyn

☞ Çocuklarının eğitimi, güvenliği, her türlü faaliyetleri, kısacası çocuklarının hayatlarının tüm yönleri ile takıntılı düzeyde ilgilenen, aşırı koruyucu, programlayıcı ve mükemmeliyetçi anne babaların davranışdır.

☞ Genç kuşak anne babalarda ve sosyoekonomik düzeyi ortalamanın üstünde olan ailelerde ve tek çocuklu ailelerde daha fazla gözlenmektedir.

☞ Bilinçli olarak bu tutumu benimserken gerekçe olarak bozulan toplumsal düzene işaret etmektedir.

☞ Çocuğundan bahsederken "ödevimizi yaptık, yemeğimizi yedik, uykumuz geldi" gibi ifadeler kullanır.

☞ Helikopter ebeveynliğin okul öncesi dönemde stres ve kaygıya neden olduğu, çocukluk döneminde psikolojik sağlığı olumsuz etkilediği, ergenlik döneminde yüksek anksiyete ve depresyona neden olabileceği ve yetişkinlikte ise düşük öz yeterlilik, düşük yaşam doyumu ve kötü psikolojik sağlığa neden olabileceği belirtilmektedir.

Süper annelik

☞ Annenin iş yaşamında yer alması ile birlikte, çocuğuna yeterince zaman ayıramadığını düşünme kaygısıyla, her şeyin en iyisini yapma çabasıdır.

☞ Süper-anne kavramının özü "Kadın çalışsa da asıl işi evinde anneliktir." şeklinde tanımlanabilir.

☞ Tüm ebeveyn tutum ve davranışlarına bakıldığında çocuğun iyiliğini gözeten bir bakış açısı mevcuttur.

☞ Kısa vadede çocuğu koruyan bu tutum ve davranışlar, uzun vadede çocuğun bağımlı, problem çözemeyen ve karar almakta güçlük çeken bireylere dönüşmesine neden olmaktadır.

Eleştirel Düşünme

Eleştirel düşünmenin kavramsal temelleri

☞ Eleştirel düşünme "kusursuz düşünceyi ortaya çıkaran disiplinli ve öz denetimli düşünme" şekli olarak tanımlanmaktadır.

☞ **Eleştirel düşünme;** eldeki bilgileri toparlayarak herhangi bir konudaki test edilebilir olguyla alakalı çözüm üretebilmek, nihayete erdirebilmek için problemi ya da soruyu ifade etmeyi hedefleyen araştırmalardır.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 4 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

👉 **McKnown** eleştirel düşünmenin, yargıları değerlendirme ve eleştirel düşünme çabası olmak üzere iki ana unsurunun olduğunu belirterek eleştirel düşünmeyi aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

👉 **“Eleştirel düşünme akıl yürütmeye dayalıdır.”**: Eleştirel düşünme ile ulaşılan yargıların geçerli ve somut delillere dayanması, gelişigüzel olmaması gerekmektedir.

👉 **“Derinlemesine düşünmeyi gerektirir.”**: Akla dayalı bir düşünce üretmek, başkasına ve kendine ait düşünceleri bilinçli bir biçimde değerlendirmekle mümkün olur.

👉 **“Odaklanmayı gerektirir.”**: Düşünmeyi gerçekleştiren bireyin amacı ve/veya inancı kapsamında en iyi kararı verme çabası ile odaklanma mümkün kılınır.

Eleştirel düşünme;

👉 Doğrusal olmadığından tasarıya göre ilerlemez.

👉 Çok yönlü yönelimlerin hâkim olduğu bir süreç olduğundan eleştirel düşünmenin anlaşılması için farklı görüşlere ihtiyaç duyulmaktadır.

👉 Her bir çözümün olumlu ve olumsuz yönleri olabildiğinden alternatif çözümler oluşturabilmeyi gerektirir.

👉 Problemin belirli olmayan öğelerine hoşgörülü olmayı gerektirir.

👉 Bireyin kendi zihinsel süreçleri üzerine düşünerek onları örgütlemesidir.

👉 Tutarlılığı değerlendirmede farklı bakış açılarının ve çoklu kıstasların kullanımını gerektirir.

👉 Anlamlandırma, örneklendirme, çeşitli kavram ve düşünceleri örgütleme işidir.

👉 Belirli olmayan durumları ortadan kaldırmak ve yeterli bilgiye sahip olarak yorumlama yapabilmek gayret gerektirir.

Eleştirel düşünmenin özünü oluşturan bileşenler;

👉 **Analiz Etme**: Durumlar, sorunlar, kavramlar, tanımlamalar veya inanç, hüküm, inanç, bilgi ve görüşleri belirtmek için tasarlanan diğer çeşit gösterimler arasındaki gerçek ilişkileri tanımlamaktır.

👉 **Yorum Yapma**: Çeşitli deneyim, durum, veri, olay, hüküm, inanç, kural, prosedür veya kriterlerin anlamını ve önemini belirlemek ve kavramaktır.

👉 **Öz Düzenleme**: Bir kişinin bilişsel etkinliklerini ve bu bilişsel etkinliklerde kullanılan bileşenleri denetleme ve elde edilen sonuçlara göre durumu düzenlemedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 5 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

Çıkarımda Bulunma: Mantıksal sonuçlar çıkarmak için gerekli olan bileşenleri tanımlamak; hipotezleri ve tahminleri şekillendirmek; konu ile ilgili bilgileri dikkate almak; verilerden, hükümlerden, görüşlerden kavramlardan ve tanımlamalardan hareketle sonuca ulaşmak olarak tanımlanmaktadır.

Açıklama: Bir kişinin akıl yürütme durumunu ve sürecini belirlemesi ve inandırıcı argümanlar şeklinde akıl yürütmesini sunmasıdır.

Değerlendirme: İfadelerin veya bir kişinin algı, deneyim, durum, yargı, inanç ya da görüş hesapları, açıklamaları olan diğer temsillerin inandırıcılığını değerlendirmek ve gerçeğin veya ifadeler, açıklamalar, sorular ya da başka biçimlerdeki sunular arasındaki çıkarımsal ilişkilerin mantıksal gücünü değerlendirmektir.

Eleştirel düşünmenin bazı standartları bulunmaktadır. Entelektüel standartlar olarak da ifade edilen eleştirel düşünme standartları, düşünmenin doğruluğunu teyit etmede yararlanılan uluslararası kabul gören normlardır.

Paul entelektüel standartlarını aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

Yeterlilik: Tamlik durumu. Anlamlandırmak ve soruları cevaplamak için konu yeterince incelendi mi?

Tutarlılık: Düşünme, eylem veya konuşma ile düşünülen, yapılan, konuşulan şey uyum içinde mi?

Açıklık: Kolayca anlaşılır olma durumu.

Doğruluk: Hatalardan, çarpıtmadan arınık olma durumu.

Kesinlik: Doğru, belirli ve kesin olma durumu.

Önemlilik: Hâlihazırdaki konuyla bağlantılı olma.

Derinlik: Anlamlandırmak ve yeni görüşler keşfetmek için konu yeterince derin araştırılmış mı?

Genişlik: Kapsam derecesinin miktarı. Soruyu cevaplamak için kapsam olarak yeterli miktarda veri var mı?

Mantıklılık: Karar vermede doğru akıl yürütmenin kullanılması.

Kıymetli arkadaşlar,

Hasan Hoca son bölümlerde artık yorumlar, capsler eklemiyor diye düşünen, değerli yorumlarını ileten arkadaşlarımız oluyor.

Ancak zaman daraldığı için okullar ara tatile girmeden 12. bölümü de bitirmeyi hedefliyorum.

Bazen şu yorum, şu caps buraya güzel olurdu, diyorum ama maalesef zamanla yarıştığımız için hazırlamaya vakit bulamıyorum.

Bu konuda anlayışınızı rica eder, bilgilerinize sunarım.

byhy

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 6 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

Etkili bir eleştirel düşünür;

👉 Yaşamsal soruları ve problemleri ortaya çıkarır, onları açık ve kesin bir biçimde formüle eder.

👉 Soyut fikirleri kullanarak onu etkili bir şekilde yorumlamak için ilgili bilgileri toplar ve değerlendirir.

👉 Bunları ilgili ölçüt ve standartlara karşı test ederek, iyi düşünülmüş sonuçlara ve çözümlere ulaşır.

👉 Gerekliğinde varsayımlarını, sonuçlarını ve uygulamalarını fark edip değerlendirerek alternatif düşünce sistemlerinde açık görüşlü olarak düşünür.

👉 Karmaşık sorunlara çözüm bulmada diğerleriyle etkili iletişim kurar.

Eleştirel düşünen bireylerin özellikleri nelerdir?

👉 **Entelektüel alçakgönüllülük:** Bilgisizlik hakkında bilgi edinme. Kişinin benmerkezciliğinin kendini aldatması durumlarında hassasiyet göstermesini de içeren, kendi bilgisinin sınırının farkında olması durumu olarak tanımlanabilir.

👉 **Entelektüel cesaret:** İnançlara meydan okumaya istekli olmak. Yüzleşme ihtiyacının farkındalığına sahiptir; fikirleri, inançları, negatif duygulara sahip olduğu, ciddiye almadığı bakış açılarını dürüstçe ele alır.

👉 **Entelektüel empati:** Karşı görüşleri tanıma. Entelektüel empati, başkalarını gerçekten anlamak için onların yerine kendini koymak ihtiyacının farkına varmaktır.

👉 **Entelektüel dürüstlük:** Entelektüel dürüstlük, kişinin kendi düşünmesine sadık kalması ve başkalarının da uymasını beklediği entelektüel ölçütlere tutarlı bir şekilde uymasıdır.

👉 **Entelektüel azim:** Karmaşıklık ve hayal kırıklığı ile çalışma. Entelektüel bir iş üzerinde çalışırken karşılaşılan engellere ve karmaşıklıklara rağmen çalışmayı sürdürme olarak tanımlanabilir. Entelektüel azmin karşıtı entelektüel tembelliktir.

👉 **Akıl yürütmeye güvenme:** Kişinin uygun bir ortam olması durumunda en iyisini ortaya koyabileceğine dair inancıdır.

👉 **Entelektüel özerklik:** Bağımsız bir düşünür olma. Kendi kendine ideal düşünmeye dayanan içsel motivasyona sahip olma olarak da tanımlanabilir. Entelektüel özerkliğin karşıtı entelektüel uyumluluktur.

👉 **Entelektüel tarafsızlık:** İnsanın kendi duygularına veya hak edilmiş çıkarlarına bakmaksızın veya insanın, arkadaşlarının duygularına veya hak edilmiş çıkarlarına, toplumuna, milliyetine bakmaksızın tüm görüşlere aynı davranma ihtiyacının arzu ve bilinci.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 7 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

👉 **Entelektüel merak:** Bilginin hazır olmaması, kolay anlaşılır olmaması durumunda bile bilgiye ulaşmaya, öğrenmeye istekli olma durumudur.

👉 **Sistematiklik:** Araştırma yaparken sorgulamada örgütlü, düzenli, hedefe odaklanmış ve sabırlı olma durumudur.

👉 **Gerçeği arama:** Verilen bir içerikte en iyi bilgiyi elde etmek için istekli olma eğilimidir. Bulgular kişinin beklentisini karşılamasa dahi, araştırmayı sürdürmede dürüst ve nesnel davranma durumudur.

👉 Bu erdemlere ek olarak çeşitli araştırmacılar, eleştirel düşünen bireylerin farklı farklı özelliklerine dikkati çekmişlerdir.

Arkadaşlar bu özellikler PDF'de 564 ve 565. sayfalarda maddelenmiş. Mantık yürütülebilecek şeyler olduğu için özeti uzatmamak adına buraya koymadım. Bilgilerinize sunarım. byhy

👉 **Konu Temelli Eğitim Yaklaşımı:** Öğretilmesi planlanan içerik birimi ile birlikte eleştirel düşünmenin de öğretilmesini öngörmektedir.

👉 **Konuya Entegre Etme (İnfüzyon) Yaklaşımı:** İçerik birimi ve eleştirel düşünme ilke ve kurallarını bütünleştirmeyi önermektedir. Ancak bu kurallar ve ilkeler açık bir şekilde verilmemektedir. Bu yaklaşımda düşünme ayrı olarak ele alınmaz, aksine tüm konuların öğretilmesinde ve öğrenilmesinde gerekli bir ön koşul olarak görülür.

👉 **Genel Yaklaşım (Beceri Temelli Yaklaşım):** Eleştirel düşünmenin tek bir derse ya da konuya bağlı olmaması gerektiğini savunan araştırmacılar, eğitimin eleştirel düşünme tabanında verilmesi gerektiğini ifade eder. Ayrıca, çocukların, çevrelerindeki yaşamı algılama konusunda yetersiz oldukları, henüz bilgiyi alma, organize etme ve kullanma becerileri gelişmediğinden çocukların çevreyi algılamalarına yetişkinlerin destek olmaları gerekmektedir.

👉 **Karma Yaklaşım:** Karma yaklaşım hem konu temelli yaklaşım hem de genel yaklaşımın birlikte kullanılmasını öngörmektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 8 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

👉 Bu yaklaşımlardan herhangi birini benimseyen bir öğretim programını uygulamayan bir öğretmen de bazı ilkeleri göz önünde bulundurarak öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini destekleyebilir. **Örneğin;**

👉 Rol model olarak kendi düşünme süreçlerini çözümlyerek sınıfta bu şekilde uygulamalar yaptırmak ve yaptırdığı uygulamaları mantıklı gerekçelerle ilişkilendirmek.

👉 Açık görüşlü bir tutum göstererek öğrencileri, düşünme süreçlerini takip etmeleri için cesaretlendirmek.

👉 Yapılan hataları açıklamak ve yükümlülüklerini devredebilmek.

👉 Yeterli çeşitliliğin sağlandığı etkinlik ve değerlendirme şekillerinin içerisinden öğrencilerin tercih yapabilmelerini sağlamak.

👉 Öğrencilerin ilgi alanlarına uygun etkinlikler hazırlamak.

👉 Eğitimin amaçlarına yönelik hazırlıklar yapmak.

Karar Verme Becerisi

👉 Karar verme ile ilgili, günümüzde yirmiden fazla teori bulunmaktadır. Genel olarak karar teorileri aşağıdaki gibi dört başlık altında toplanmaktadır:

1. Normatif, rasyonel karar teorisi
2. Betimsel karar teorileri
3. Hem rasyonel hem de betimsel karar teorileri
4. Gelişimsel karar teorisi

👉 Karar verme teorileri, genel olarak kararlarımızı dayandırdığımız gerekçeleri içermektedir. Bununla birlikte, çeşitli durumlarda bireyin karar verme yaklaşımı da farklılık göstermektedir.

Geleneksel Yaklaşım

👉 Karar verirken mantıksal neden, otoritenin deneyimi ve kişisel deneyimler dikkate alınır.

👉 Ayrıca, eski kararlar yeni kararlara dayanak oluşturur.

Rasyonel Karar Verme

👉 Genel amaçlar, karar ortamındaki koşullar ve zorluklar dikkate alınarak kararlar alınır.

👉 Kararın anlamlı olması, kararın verildiği bağlam ile ilişkilidir.

👉 Bu nedenle, bu tür kararları değerlendirirken kararın verildiği andaki koşullar dikkate alınır.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 9 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

Beyin Fırtınası

- 👉 Farklı çözüm yolları bulmak için faydalanılan bir karar verme tekniğidir.
- 👉 Katılımcılar mümkün olduğu kadar çok fikir üretirler.
- 👉 Üretilen her çözüm önerisi, diğer grup üyelerinin yeni düşünceler üretmesini sağlar.
- 👉 Ortaya atılan düşüncelerin ayrıntılı olarak savunulması ve açıklanması istenmez.

Karar Ağacı

- 👉 Sınıflandırma ve tahmin etmede kullanılan önemli veri madenciliği teknikleri arasında yer almaktadır.
- 👉 Karar ağaçlarından kuralların elde edilmesi kolay bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Böylece kararın sonuçlarını tahmin etme kolaylaşmaktadır.

Karar Verme Stilleri

- 👉 Uzmanlar; mantıklı, sezgisel ve bağımlı karar verme ve kararsızlık olmak üzere farklı tipte karar verme stillerini ortaya koymuştur.

👉 **Mantıklı karar verme** tarzında, verilecek kararlar ilgili gerçekçi seçenekler oluşturulur ve bunlar düzenlenir. Sonrasında oluşturulan seçenekler arasında değerlendirme yapılır. Seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirilmesi sonucunda karar verilir.

👉 **Sezgisel karar verme** tarzı daha çok duygulara ve dürtülere dayanmaktadır. Sezgi; bireyi, doğrudan doğruya eyleme geçmeye zorlayan güçlü dürtü olarak tanımlanmaktadır. İlk defa karşılaştığı bir durumda, olası seçenek ve sonuçları değerlendirmeden hemen bir işe kalkışan insanlara tanık olmuşsunuzdur. Bu kişiler genelde karşılaştıkları olaydaki belirsizlikten rahatsız olurlar ve bu nedenle bir an önce sonuca ulaşmak isterler. Ancak bu durum genelde yeterli düzeyde değerlendirme yapmalarına engel olduğu için, verilecek kararların yanlış olma ihtimali de yüksektir.

👉 **Bağımlı karar verme** tarzı, süreci genelde başkalarının inisiyatifine bırakma şeklinde olur. Oluşabilecek sonuçların sorumluluğunu üstlenmek istemedikleri zaman karar vermeyi başkalarına bırakabilirler. Bazen de olası seçenekler hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması bu tip karar vermeye neden olur. Bağımlı karar stiline sahip bireyler kişilik olarak bağımlılık özelliği göstermektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 10 (Konu Özeti-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

👉 Kararsızlık ise verilen kararlardan memnun kalmama, verdiği kararı değiştirme ile devam eden bir süreçtir. Bu durumda kişi karar verme sürecini tamamlamakta zorluk çekmekte ve değerlendirmelerini yapmış olsa bile, bir süre sonra tekrar başa dönmektedir.

👉 Karar vermede izlenecek son aşama ise karar verme adımlarıdır:

1. Problemi Belirleme: İyi bir gözlem becerisi, doğru değerlendirme ve bazen yenilikçilik. Karar verme sürecinin bu adımında amaç, insan ihtiyacına karşılık gelen şeyi temsilen bir problemi formüle etmektir.

2. Kriterleri Belirlemek: Çoğu karar, karar verici için bir veya daha fazla amacı gerçekleştirmeyi hedefler. Akılcı karar verici, karar verme sürecinde tüm ilişkili kriterleri değerlendirir. Özgün bir kriter, tasarlanmış karar verme sürecinde, örneğin bir ürün için ürünün kullanılabilirliği, ürünün güvenliği, estetikliği, fonksiyonları, zaman sınırlılıkları bakımından değerlendirilmeli, sonuç olarak ihtiyaca karşılık gelmelidir.

3. Kriterlerin Ağırlığı: Bir karar vericiye göre farklı kriterler önemleri bakımından çeşitlenirler. Akılcı karar verici, kriterlerin her birine verdikleri göreceli değeri bilir.

4. Alternatif Üretmek: Olası çözümlerin tanımlanmasını gerektirir. Üçüncü adımda belirlenen kriterlere uyan alternatif çözümler belirlenir.

5. Her Bir Alternatifi Her Bir Kriterine Göre Derecelendirme: Bu adım karar verici için geleceği ön görmeyi, yaklaşık değerlendirmelerde ve ölçümlerde bulunmayı gerektirir. Karar verici belirlenen her bir kriteri, her bir seçenek üzerinden olası sonuçları göz önünde bulundurarak değerlendirmek zorundadır. Bu adım karar verme sürecinin 3 ve 4. adımlarının kombinasyonudur.

6. En Uygun Kararı Hesaplamak: İdeal olarak beş adımın hepsi tamamlandıktan sonra, en uygun kararın hesaplanması süreci aşağıdaki basamaklardan oluşur:

- 1- Adımdaki derecelendirmelerin her bir kriterin ağırlığı ile çarpılması,
- 2- Her bir alternatif için tüm kriterler boyunca ağırlıklı derecelendirmelerin toplanması,
- 3- Ağırlıklı derecelendirmelerin en yüksek toplamı ile çözümün seçilmesidir.

👉 Karar vermek teknik bir iştir. Karar verirken bilgi toplanmalı, toplanan bilgiler faydalı hâle getirilmeli, işlenmeli ve sonra seçim yapılmalıdır. Seçeneklerin elenmesinde verimlilik, kârlılık ve etkinlik ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - I (Konu Testi-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

1- Bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarının bağımsız olmasını kontrollü bir biçimde desteklerler. Çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda yaşam becerilerini geliştirme için sorumluluk almalarını da teşvik ederler.

Yukarıdaki paragraftan hangi ebeveynlik tutumu anlatılmıştır?

- A) Aşırı koruyucu tutum
- B) Demokratik tutum
- C) İzin verici tutum
- D) Otoriter tutum
- E) Tutarsız tutum

2- Aşağıdakilerden hangisi otoriter tutum sergileyen ebeveyn davranışlarından biri değildir?

- A) Çocuğun her adımını takip ederek kontrol altında tutma eğilimindedirler.
- B) Çocuğun istek ve ihtiyaçlarından ziyade kendi beklentileri ön plandadır.
- C) Çocuklarını yönetme endişesi taşırlar.
- D) Çocuklarıyla olumlu iletişim kurmayı önemseyerek onun duygu ve düşüncelerini ifade etmesine olanak tanırırlar.
- E) Kurallar, çocuğa verilecek sevgi ve sıcaklığın önüne geçmektedir.

3- Beşinci sınıf öğrencisi olan Mehmet'in ailesi, onun hayatını kolaylaştırmak için her türlü çabayı göstermektedir. Bu durumun en büyük nedenlerinden biri ise ailesinin ona karşı aşırı bağlılık hissetmesidir.

Buna göre Mehmet'in ailesi için hangi ebeveynlik tutumunu sergilediği söylenebilir?

- A) Aşırı koruyucu tutum
- B) Demokratik tutum
- C) İzin verici tutum
- D) Otoriter tutum
- E) Tutarsız tutum

4- Çocuk daha şimdiden cennete girmiş gibi. Hayatında ne bir kural var ne de yaptığı olumsuz davranışa bir 'Dur!' diyen var. Her yaptığı hoş görülüp şımartılmış. Sonra okul ve sınıf kurallarını sen nasıl öğretirsen öğret!

Yukarıda açıklanan ebeveynlik tutumu hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Aşırı koruyucu tutum
- B) Demokratik tutum
- C) İzin verici tutum
- D) Otoriter tutum
- E) Tutarsız tutum

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 2 (Konu Testi-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

5- Tutarsız ebeveyn tutumu ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bazı durumlarda aşırı tepki verebilirler.
- B) Çocuğa karşı gereksiz yere aşırı hoşgörölü, bazen de çok otoriter olabilirler.
- C) Çocukları ile takıntılı düzeyde ilgilenerek aşırı derecede koruyucu olurlar.
- D) Ebeveynler, kurallar oluşturmakta ve bu kurallara uymakta güçlük çekerler.
- E) Tavırlarını kestirmek mümkün değildir.

6- Genç kuşak anne babalarda ve sosyoekonomik düzeyi ortalamanın üstünde olan ailelerde yeni bir ebeveynlik tarzı türedi. Çocuklarının eğitimi, güvenliği, her türlü faaliyetleri, kısacası çocuklarının hayatlarının tüm yönleri ile takıntılı bir şekilde ilgileniyorlar. Çocuğundan bahsederken 'ödevimizi yaptık, yemeğimizi yedik' gibi ifadeler de kullanıyorlar.

Yukarıda anlatılan ebeveynlik tutumu hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Aşırı hoşgörölü tutum
- B) Helikopter ebeveyn
- C) Koruyucu babalık
- D) Süper annelik
- E) Yardımcı ebeveyn

7- Annenin iş yaşamında yer alması ile birlikte, çocuğuna yeterince zaman ayıramadığını düşünme kaygısıyla, her şeyin en iyisini yapma çabası gösterdiği ebeveyn tutumu hangisidir?

- A) Fedakâr annelik
- B) Helikopter annelik
- C) Pilot annelik
- D) Süper annelik
- E) Yardımcı annelik

8- "Kusursuz düşünceyi ortaya çıkaran disiplinli ve öz denetimli düşünme" olarak tanımlanan düşünce tarzı hangisidir?

- A) Bilimsel düşünme
- B) Eleştirel düşünme
- C) Mantıksal düşünme
- D) Rasyonel düşünme
- E) Yaratıcı düşünme

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 3 (Konu Testi-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

9- Eleştirel düşünme ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Anlamlandırma, örneklendirme, çeşitli kavram ve düşüncelerin örgütlenme işidir.
- B) Çok yönlü yönelimler hâkim olduğu için alternatif çözümler oluşturabilmeyi gerektirmez.
- C) Bireyin kendi zihinsel süreçleri üzerine düşünerek onları örgütlemesidir.
- D) Her bir çözümün olumlu ve olumsuz yönleri olabildiğinden alternatif çözümler oluşturabilmeyi gerektirir.
- E) Problemin belirli olmayan öğelerine hoşgörülü olmayı gerektirir.

11- Aşağıdakilerden hangisi eleştirel düşünmenin özünü oluşturan bileşenlerden biri değildir?

- A) Analiz etme
- B) Çıkarımda bulunma
- C) Değerlendirme
- D) Karar verme
- E) Yorum yapma

12- *Eleştirel düşünmenin entelektüel standartlar olarak da bilinen bazı standartları bulunmaktadır.*

Paul entelektüel standartlarından hangisi hatalardan ve çarpıtmalardan arınık olma anlamına gelmektedir?

- A) Açıklık
- B) Doğruluk
- C) Önemlilik
- D) Kesinlik
- E) Mantıklılık

10- *Eleştirel düşünmenin özünü oluşturan bazı bileşenler bulunmaktadır.*

Bu bileşenlerden hangisi kişinin akıl yürütme durumunu ve sürecini belirlemesi ve inandırıcı argümanlar şeklinde akıl yürütmesini sunması olarak tanımlanmaktadır?

- A) Açıklama
- B) Çıkarımda bulunma
- C) Değerlendirme
- D) Öz düzenleme
- E) Yorum yapma

13- Paul entelektüel standartlarından hangisi düşünme, eylem veya konuşma ile düşünülen, yapılan, konuşulan şeyin uyum içinde olması anlamına gelmektedir?

- A) Derinlik
- B) Genişlik
- C) Kesinlik
- D) Tutarlılık
- E) Yeterlilik

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 4 (Konu Testi-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

14- Eleştirel düşünen bireyler bazı ortak özelliklere sahiptir.

Bu özelliklerden hangisi inançlara meydan okumaya cesaretli olma anlamına gelmektedir?

- A) Entelektüel cesaret
- B) Entelektüel dürüstlük
- C) Entelektüel empati
- D) Entelektüel özerklik
- E) Entelektüel tarafsızlık

15- Kişinin kendi düşünmesine sadık kalması ve başkalarının da uymasını beklediği entelektüel ölçütlere tutarlı bir şekilde uyması anlamına gelen entelektüel özellik hangisidir?

- A) Akıl yürütmeye güvenme
- B) Entelektüel alçakgönüllülük
- C) Entelektüel cesaret
- D) Entelektüel dürüstlük
- E) Entelektüel empati

16- Kişinin uygun bir ortam olması durumunda en iyisini ortaya koyabileceğine dair inancı anlamına gelen entelektüel özellik hangisidir?

- A) Akıl yürütmeye güvenme
- B) Entelektüel alçakgönüllülük
- C) Entelektüel cesaret
- D) Entelektüel özerklik
- E) Entelektüel tarafsızlık

17- Aşağıdaki yaklaşımlardan hangisi eleştirel düşünmenin tek bir derse ya da konuya bağlı olmaması gerektiğini savunarak eğitimin eleştirel düşünme tabanında verilmesi gerektiğini ifade etmektedir?

- A) Genel(Beceri Temelli) Yaklaşım
- B) İnfüzyon Yaklaşımı
- C) Karma Yaklaşım
- D) Konu Temelli Yaklaşım
- E) Konuya Entegre Etme Yaklaşımı

18- Karar verme ile ilgili, günümüzde yirmiden fazla teori bulunmaktadır. Genel olarak karar teorileri aşağıdaki gibi dört başlık altında toplanmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu başlıklardan biri değildir?

- A) Betimsel karar teorileri
- B) Gelişimsel karar teorisi
- C) Hem rasyonel hem de betimsel karar teorileri
- D) Normatif, rasyonel karar teorisi
- E) Rasyonel ve gelişimsel karar teorisi

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ - 5 (Konu Testi-12.Bölüm: 5-6-7-8-9)

19- Farklı çözüm yolları bulmak için faydalanılan bu teknikte katılımcılar mümkün olduğunca çok fikir üretirler. Üretilen her çözüm önerisi, diğer grup üyelerinin yeni düşünceler üretmesini sağlar.

Yukarıda özellikleri verilen teknik hangisidir?

- A) Altı şapka düşünme
- B) Beyin fırtınası
- C) Karar ağacı
- D) Morfolojik sentez
- E) Sinektik

20- Sınıflandırma ve tahmin etmede kullanılan önemli veri madenciliği teknikleri arasında yer alan bu teknik ile kuralların elde edilmesi kolay bir şekilde gerçekleştirilir ve böylece sonuçlarını tahmin etme kolaylaşır.

Yukarıda özellikleri verilen teknik hangisidir?

- A) Altı şapka düşünme
- B) Beyin fırtınası
- C) Karar ağacı
- D) Morfolojik sentez
- E) Sinektik

21- Aşağıdaki karar verme stillerinden hangisi daha çok duygulara ve dürtülere dayanmaktadır?

- A) Bağımlı karar verme
- B) Kararsızlık
- C) Mantıklı karar verme
- D) Sezgisel karar verme
- E) Yalıtılmış karar verme

22- Karar vermede izlenecek son aşama karar verme adımlarıdır.

Bu adımlardan hangisi olası çözümlerin tanımlanmasını gerektirir?

- A) Alternatif üretmek
- B) En uygun kararı hesaplamak
- C) Kriterleri belirlemek
- D) Kriterlerin ağırlığı
- E) Problemi belirleme

23- Karar verme adımlarının hangisinde ideal olarak beş adımın hepsi tamamlandıktan sonra, en uygun kararın hesaplanması sürecine geçilir?

- A) Alternatif üretmek
- B) En uygun kararı hesaplamak
- C) Kriterleri belirlemek
- D) Kriterlerin ağırlığı
- E) Problemi belirleme

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ (Konu Testi-12.Bölüm: 5-6-7-8-9) (Cevap Anahtarı)

1-B 2-D 3-A 4-C 5-C 6-B 7-D 8-B 9-B 10-A 11-D 12-B 13-D 14-A
15-D 16-A 17-A 18-E 19-B 20-C 21-D 22-A 23-B

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - I (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Algı ve Dikkat Süreçleri

Algı Nedir?

👉 Dış dünyadan toplanan bilgiler, elektrik sinyalleriyle beyine ulaşır ve duyu hâline gelir. Gelen duyuları, biz farkında olmadan beynimiz algıya çevirir.

👉 Duyu organları yoluyla toplanan bilgiler parça parça veya gruplar hâlinindedir. Beynimiz bu parçaları örgütler ve bir bütün olarak anlamamız mümkün olur.

👉 Algı, dış dünyadan alınan fiziksel enerjiye dayalı olduğu hâlde gerçekliğin bire bir kopyası değildir ve fizyolojik, psikolojik ve uyarı-odaklı sebepler nedeniyle yanlı ya da çarpık olabilir.

👉 Algının ilk adımı çevreden gelen uyanlarla uyarılmadır. Parçaları birleştirerek olası bir bütün zihnimizde örgütlenir. Buna aşağıdan yukarıya işleme denmektedir.

👉 Kişinin önceki bilgileri ya da beklentileri ile başlayan algı ise yukardan aşağıya işleme olarak adlandırılır.

👉 Görsel algının gerçekleşmesi için aşağıdan yukarıya bilgi işleme aracılığı ile nesnelere yansıyan ışığın, gözden geçerek görsel kortekse ulaşması gerekir.

👉 Algılar daha çok yorumdur ve kişisel deneyim, hatıra, duygu ve motivasyonlarla çarpıtılabilir.

👉 **Brunswick Algı Eğrisinde** algıyı etkileyen ara süreçlerden söz edilmektedir.

Bir at görüntüsü (uzaktaki uyan) gözünüzün retinasına ulaştı; bunun bir algıya dönüşmesi, geçmiş deneyimlerinize, o anki beklentilerinize ve hatta ışık ortam gibi dış uyanlara (ara süreçler) bağlıdır; bu değişkenler sizin izleniminizi oluştururlar.

👉 **Tanıma bozukluğu**; beyin hasarı olan kişilerin algılayamama durumudur.

Dikkat Nedir?

👉 **Dikkat**, belirli uyarıcı ya da konumlara odaklanma yeteneğidir.

👉 **Seçici dikkat**; dış dünyadan bize ulaşan uyarıcılar parçalı veya gruplar hâlinde olsa da beynimiz bunu örgütler ve bir bütün olarak bize sunar. Eğer çok çok dikkat edersek bütünü oluşturan parçaları yakalayabiliriz. Bu seçim yapma süreci seçici dikkat olarak adlandırılır.

👉 **Yarbus** kendi yaptığı aynalı ve optik bir sistem ile gözden yansıyan ışığı kullanarak bir göz izleme deneyi yapmıştır.

👉 Deneyinde katılımcılardan ilk olarak serbest bir biçimde, ardından ise kendilerine verilen yönergeler doğrultusunda Şekil 1'de görülen Repin'in Beklenmedik Ziyaretçi adlı tablosunu incelemelerini istemiş ve bu incelemeler esnasında katılımcıların göz hareketlerini kaydetmiştir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 2 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

👉 Tabloyu serbestçe incelediklerinde kişilerin göz hareketleri de düzensizdir. Ancak sorulan sorulara göre gözler tamamen farklı örüntülerde hareket etmektedir. Örneğin bu tablodaki insanların yaşı sorulduğunda gözler belli bir kısma (tablodaki yüzlere), varlık durumları sorulduğundaysa başka kısma (tablodaki kişilerin kıyafetlerine) odaklanmaktadır.

👉 Dikkatinizi belli bir uyarana toplarken ilgisiz uyarıları göz ardı etmek her zaman mümkün olmayabilir.

👉 Dikkatinizin dağılması, görevin güçlük derecesine bağlı olduğu kadar ilgisiz uyarıcının güçlü olup olmamasına da bağlıdır.

👉 Aşağıda şekilde renkleri sırayla söylemeyi deneyin. Göreviniz sadece rengi söylemek, yazıyı okumamak... Kolay olmadığını fark etmişsinizdir.

KIRMIZI

SİYAH

SARI

MAVİ

Algı Eşiği

👉 **Eşik**, bir uyarıcının algılanabilmesi ve algılanamaması ile ilgili bir sınırdır, bir uyarıcının farkına ne zaman vardığımızı belirler.

👉 **Mutlak eşik**, bireyin uyarılabildiği en ufak uyarıcı şiddetini ifade etmektedir.

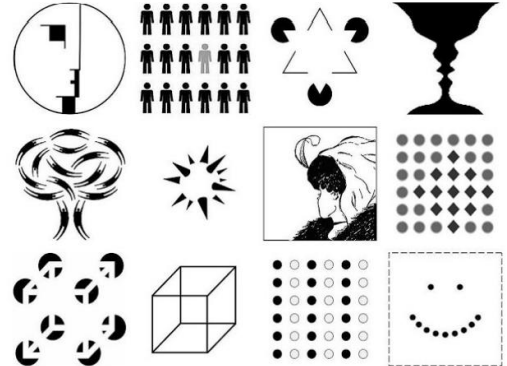
Algı Yasaları

Algı konusunda yapılan çalışmalar sonucunda bazı temel görüşler ortaya konmuştur:

👉 **Bütün**, kendisini oluşturan parçalardan daha fazla anlam taşımaktadır.

👉 İnsanlar, uyarıcıları tam ve eksiksiz olarak algılama eğilimindedirler.

👉 **Bütünü oluşturan parçalardan çok**, bu parçalar arasındaki ilişkiler önemlidir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 3 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Bu görüşler bağlamında oluşturulan algı yasaları şunlardır:

👉 **Şekil- zemin:** Beynimiz uyarıcıları organize ederken otomatik olarak birini seçer ve onu ön planda algılar.

👉 **Benzerlik:** Beynimiz birbirine benzeyen uyarıcıları bir grup olarak algılama eğilimindedir.

👉 **Tamamlama:** Uyarıcıları organize ederken eksik parçaları beynimiz tamamlar.

👉 **Yakınlık:** Birbirine fiziksel olarak yakın uyarıcıları bir grup olarak algılama eğilimimiz vardır.

👉 **Basitlik:** Beynimiz gördüklerimizi kolayca tanımlamamızı sağlar.

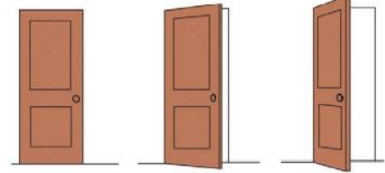
👉 **Süreklilik:** Beynimiz, uyarıcıları kesintisiz biçimde sürekli akışta gibi algılayabilir.

Algısal Değişmezlik

👉 İnsanların, nesne ya da olayları, fiziksel koşullar ve özellikler değişmesine rağmen aynı algılamalarına algısal değişmezlik adı verilmektedir.

👉 Algısal değişmezlik olmasaydı uyarıcıların tümü çok karmaşık olurdu ve dünya içinden çıkılması zor bir karmaşa olarak karşımıza çıkardı.

- 👉 Renk ve parlaklık değişmezliği
- 👉 Şekil/biçim değişmezliği
- 👉 Boyut/büyüklik değişmezliği

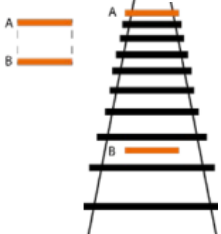

Şekil 4. Şekil/ biçim değişmezliği

👉 **Derinlik Algısı:** Retinaya yansıyan görüntüler iki boyutlu, yani sadece yükseklik ve genişlikten ibaret olmasına rağmen gözün ve beyin üçüncü bir boyut, yani derinliği ekleme becerisini açıklamaktadır.

İllüzyon- Algı Yanılması

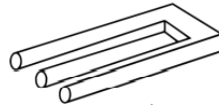
👉 Algı yanılmalarının, parlak ya da aşırı derecede uzun değişken desenlere adapte uyarılarda, göz veya beyin üzerinde aşırı uyarım etkisi olduğu tahmin edilmektedir.

Ponzo İllüzyon

Kanizsa İllüzyon

Blivet İllüzyon

Ames Odası

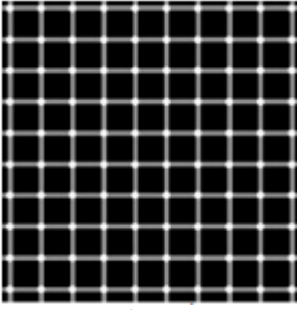

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

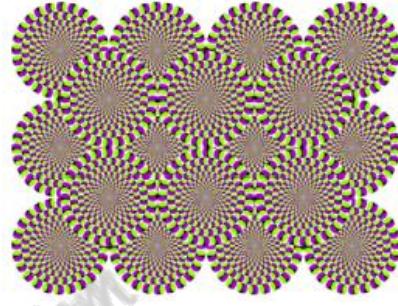

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 4 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

👉 **Ay İllüzyonu:** Ay, ufka yakinken aslında büyük olmadığı hâlde onu büyük olarak algılarız. Eğer bir ölçüm aleti ile gerekli ölçümleri yaparsanız Ay'ın gökyüzünde herhangi bir konumdayken aynı büyüklükte olduğunu, yani ufka yaklaştığında gerçekte büyümediği ortaya çıkacaktır.

Izgara İllüzyonu

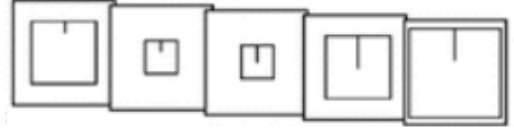
Hareket İllüzyonu

Bilinç Dışı Algılama- Subliminal (Eşik Altı) Mesajlar

👉 Bilinçdışı mesajlar, mutlak eşik altındadır ve algılanma şansı %50'nin altında olan işitsel veya görsel mesajlardır.

Algıyı Etkileyen Sosyal ve Kültürel Farklılıklar

👉 Hedden ve arkadaşları katılımcılardan, yandaki kutuların içindeki çizgilerin uzunluklarını tahmin etmelerini istediler. "Çizgilerin etrafındaki kutuya dikkat et." deyince Batı kökenli kişilerin üst kortikal bölgelerinde daha fazla etkinlik oluyordu. Doğu Asyalılarda ise "Kutuyu dikkate alma." deyince bu etkinlik artıyordu.

👉 Beyinlerindeki bu aktivite, dikkatlerini daha fazla toplamaları gerektiği anlamına geliyordu. Kültürel düşünme tarzlarının tersini yapmaları söylendiğinde kayda değer oranda daha fazla oranda beyin etkinliği gözlemlendi.

Duyum Ötesi Algı

👉 Duyum ötesi algı, duyu organlarıyla normal duyu süreçleri dışında, bilgi gönderme veya almayı içeren psişik deneyimdir. Ancak şimdiye kadar yapılan araştırmalar ve deneylerle bu tür becerileri olan bir kişi tespit edilmemiştir.

Böyle biri yok ama böyle bir algı var.

Oh, ne âlâ!

Dünyada böyle bir algı söz konusu değil ama biz yine de bilelim değil mi?

byhy

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 5 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Sosyal Algı Nedir?

👉 Sosyal algı, insanlar hakkındaki izlenimlerimizin ve çıkarımlarımızın nasıl oluştuğu ile ilgilidir.

Sosyal algı konusunda şu noktalar, algı ile farklılıklarını ortaya koyabilir:

👉 Bir nesneyi algılamakla bir insanı algılamak farklıdır çünkü bir insana baktığımızda onun sadece fiziksel olarak neye benzediğini değil, onun kişiliğini de görmek isteriz.

👉 Bir nesne, sizin onu gözlemlediğinizin farkında değildir ama insanlar farkındadır, dolayısıyla kendisini farklı gösterebilir.

👉 İnsanların nesnelere duygusal ilişkileri yoktur ama insanların birbirleriyle vardır, dolayısıyla bir kişi size derdini sorduğunda yakınsanız başka, uzaksanız başka algıyorsunuz.

👉 Kişi aynı davranışı, kendisi veya başkalarının yapmasına göre tamamen farklı algılayabilir.

👉 Bir davranışın sonuçları sizi etkiliyorsa o kişiyi farklı, etkilemiyorsa farklı algılayabilirsiniz.

Sosyal algı, birbiriyle ilişkili üç süreç olarak ele alınabilir:

👉 İnsanlar kendisinin ve başkalarının davranışlarını gözlemleyerek, davranışların nedenlerini yorumlarlar.

👉 Bu yorumlar sonucunda insanların kişilik özellikleri hakkında karar verirler.

👉 Bu özelliklerden yola çıkarak kişi hakkında genel bir izlenim oluştururlar.

İnsanların Yüz İfadelerini ve Beden Dilini Nasıl Algılarız?

👉 Sözel olmayan ipuçları; yüz ifadeleri, ses tonu, jestler, beden duruşu ve hareketleri, dokunma ve bakış olarak ele alınabilir.

👉 Yapılan araştırmalar beynimizde, başkalarının sözel olmayan ipuçlarını anlamamızı sağlayan yapılar olduğunu ortaya koymaktadır:

👉 **Ayna nöronlar**, birini izlerken tıpkı kendimiz o eylemi yapıyormuşuz gibi beynimizin uyarılması biçiminde çalışırlar. Böylece başka insanlarla empati kurabiliriz. (Demek ki empati kuramayanların ayna nöronları yanık, gidik yani. byhy 🤔)

Wicker ve arkadaşları katılımcıların güçlü bir iğrenme hissi yaratan kokuları soluduğu bir fMRI çalışması gerçekleştirdiler. Bu çalışma ile bir duyguyu gözlemlemenin o duygunun sinirsel temsilini harekete geçirdiği bulundu.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 6 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

👉 **Ekman** ve **Friesen** de Yeni Gine'de Batı medeniyeti ile hiç bağlantısı olmayan yerlilerle yaptıkları araştırmalarla bu durumu ortaya koymuşlardır. Yerlilere duygusal içerikli kısa öyküler anlattılar ve duyguları ifade eden ABD'li insanların fotoğraflarını gösterdiler. Öykülerle uygun olan kartı eşleştirmelerini istediler. Yerliler son derece başarılı biçimde kartları eşleştirdiler. Deneyin devamında yerlilerin öyküdeki duyguyu taklit eden yüz ifadesini göstermesini istediler ve yerlilerin fotoğraflarını çektiler. ABD'ye döndüklerinde bu kısa öyküleri okudukları katılımcılara yerlilerin resimlerini gösterdiler ve buradaki katılımcılar da doğru eşleştirmeleri yapabildiler.

👉 Kartlar **altı temel duyguyu** içeriyordu: mutluluk, korku, merak, iğrenme, öfke şaşkınlık, üzüntü. Daha sonraki araştırmalarla bu altı evrensel duyguya hor görme de eklenmiştir.

👉 Yüz ifadelerine bakarak duyguları anlamada her insan çok başarılı değildir. Ancak bu yeteneği yüksek olanların mesleklerinde diğer meslektaşlarına oranla daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

👉 Peki ya gurur? Ya da başarısızlık duygusu? **Tracy** ve **Matsumoto** olimpiyat ve paralimpik olimpiyatlara, dünyanın çeşitli ülkelerinden katılan sporcuları gözlemlədiler. Judo karşılaşmalarını kazanan ve kaybeden sporcuların doğal yüz ifadeleri gözlemlendi. Tüm sporcularda kazandıklarında oluşan gurur ifadeleri oldukça aynıydı: Kafa yukarı kalkıyor, göğüs önde, eller belde veya kollar havada.

👉 Kaybeden ve başarısızlık duygusu yaşayanların ise durumu farklıydı. ABD ve Batı Avrupa kökenli sporcular başarısız olduklarında nötr ifade içindeydiler, oysa Doğu kültüründen gelen sporcular başarısızlık duygusunu yüz ve beden dilleriyle yaşıyorlardı. Bireyselci toplumlarda utanç gösterilmemekte, ortaklaşa yaşayan kültürlerde ise utancın gösterilmesine izin verilmektedir.

Boşlukları Doldurarak Kişiler Hakkında Yargıya Ulaşmak

👉 Eldeki veriler az olduğunda, geçmiş deneimlerimizden yola çıkarak boşlukları doldurma eğilimimiz vardır.

👉 Bu nedenle bir kişinin gözlemlediğimiz az sayıdaki özelliğinden yola çıkarak onun kişiliği hakkında çıkarımlara varabiliriz.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 7 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Nedensel Yüklemeler

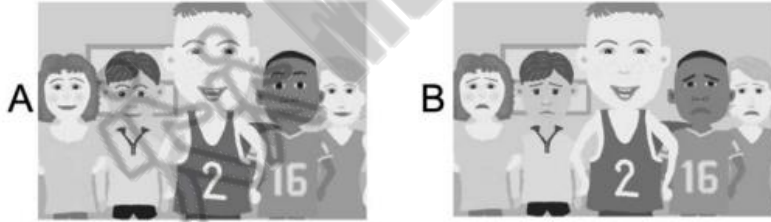
👉 **Heider**, yüklem kuramının kurucusudur ve genellikle insanların karşılaştıkları olayların nedenini anlamaya ihtiyaç duyduklarını vurgulamıştır.

👉 Bir babanın kızına bağırıldığını görüyorsunuz. Neden bağırıldığını anlamaya çalışırken iki tür yüklem yapabiliriz: içsel ya da dışsal yüklem. Genelde içsel yüklem daha önce yaptığımız algılama biçimidir. Kişinin davranışlarını kişilik özellikleriyle açıklarız. Bu örnekte babanın kızına bağırmasını, onun iyi bir baba olmamasına, kızına uygun olmayan biçimde disiplin uygulayamadığına yükleyebilirsiniz. Öte yandan dışsal yüklem yaparak babanın bu davranışına bir şeyin neden olmuş olabileceğini düşünebilirsiniz. Babası kızına bağırды, belki de kızı sağa sola bakmadan yola fırlamıştı, gibi.

Sosyal Algıyı Etkileyen Kültürel Farklılıklar

👉 **Masuda** ve arkadaşları yaptıkları araştırmada, ABD ve Japonya'da yaşayan, bir diğer deyişle farklı kültürlere sahip kişilere bazı kartlar gösterdiler.

👉 Kartlara bakan ABD'li katılımcılar duyguları anlamaya çalışırken sadece sorulan karaktere odaklandılar. Oysa Japon katılımcılar sadece sorulan karaktere değil, resimdeki diğer karakterlerin de yüz ifadelerine bakarak duyguları yorumladılar.

👉 Algılarımızı; cinsiyet, ırk, toplumsal sınıf gibi toplumsal kategoriler etkiler.

👉 Örneğin parkta gördüğümüz bir ağacı, ağaç olarak algılarız ama bankta uyuyan, saç sakalına karışmış, kirli görünen ve kokan bir adamı, sadece bir insan olarak algılamayız.

👉 Kategorilere ayırma süreci anında ve kendiliğinden işler, zaman almaz ve üzerinde düşünmeyi gerektirmez.

👉 Kişileri hızlı biçimde kategorilere ayırmak, tehlikeli durumlara karşı önlem almayı sağladığı gibi, uzun süre efor harcamadan karar vermeyi beraberinde getirdiği için olumlu olabilir ancak kişilere yönelik ayrımcılık ya da ön yargı gibi davranışlara yol açabileceğinden olumsuz olarak da görülebilir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

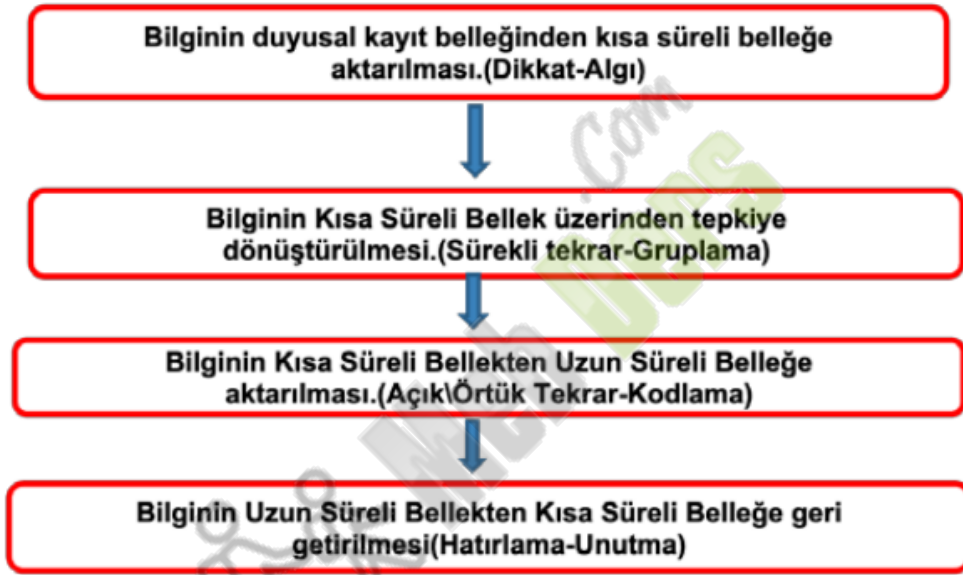
ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 8 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Bellek Nedir?

👉 Bellek, yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza, zihin biçiminde tanımlanmaktadır.

👉 Bellek sayesinde öğrendiklerimizi depolayabiliriz ve gerekli olduğunda bu bilgilere yeniden ulaşabiliriz.

Bellek Süreçleri

👉 **Anlık (Duyuşal) Belleğin İşleyişi / Görsel- İşitsel Bellek:** Çevreden gelen bilgileri ham hâliyle birkaç saniye süre aralığında tutan başlangıç sürecidir, bilinç dışı ve otomatiktir, kapasitesi sınırsızdır.

👉 **Kısa Süreli Belleğin İşleyişi / Dikkat- Tekrar- Depolama:** Bir diğer adı çalışma belleği olan kısa süreli bellek sadece kısıtlı miktarda bilgiyi (ortalama yedi unsur) sadece kısa bir süre için (2 ile 30 saniye arası) tutabilen süreci tanımlar.

👉 **Uzun Süreli Belleğin İşleyişi / Kapasite- Süreklilik:** Uzun süreli bellek, bilgileri günler, haftalar gibi uzun sürelerde depolayabilir ve geri çağırır.

👉 **Açık bellek** bilginin bilinçli ve farkında olunarak kodlandığı/hatırlandığı durumları işler.

👉 **Örtük bellek** kişinin niyetli ve bilinçli kodlama/hatırlamada bulunmadığı durumları işler.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 9 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Açık (İfade Edilen) Bellek

👉 Açık bellek; gerçekler, olaylar ya da belli uyarıları, bilinçli olarak, açık seçik biçimde hatırlama anlamına gelir. İki temel süreci içerir:

👉 **Epizodik (Anısal) bellek**, kişinin hayatıyla ilgili olay örgülerini işler, kişisel deneyimlerin hatırlanmasından sorumlu olan bellektir. Bir tür otobi-yografik kayıttır.

👉 **Semantik (Anlamsal) bellek**, ise nitelikle ilgilidir. Anlamlar, anlayışlar ve kavramlar temelli bilgileri işler.

Örtük (İfade Edilemeyen) Bellek

👉 Örtük bellek algısal, uyarıcı- tepki ve motor öğrenmeleri kapsar ve farkında olmamıza gerek olmayan bir bellek türüdür.

👉 Örtük bellekteki bilgiler bilinçli biçimde hatırlanmaz ama bu bilgilerin varlığı bizim davranışlarımızdan anlaşılabilir.

Farklı Bellek Birimleri

👉 Tüm bellek sistemlerinin işleyişi, beyne geniş çapta dağılmış ve karmaşık şekilde birbirine bağlı bölgeler tarafından desteklenmektedir.

👉 Bu nedenle, beynin spesifik olarak anısal belleğinden sorumlu olan bölgesinde bir hasar meydana gelmesi ve anlamsal belleğin ise bundan hiç etkilanmemesi gibi bir durum oldukça düşük bir ihtimaldir.

👉 Çoğu zaman hasar, bir dizi sistemin bileşenlerini etkiler ve olgular için gereken hafıza ile olaylar için gereken hafızanın yaygın bir şekilde bozulmasına neden olur.

Hatırlamak ve Unutmak

👉 Kodlama insanların duyuşal bilgi üzerinden gerçekleştirdiği, bilginin beynin depolanma sistemlerinde kullanılabilecek nitelikte bir forma dönüştürüldüğü bir dizi faaliyettir.

👉 Bazı kodlamalar biz farkında olmadan gerçekleşir.

👉 Beceriler ve alışkanlıklar da benzer biçimde otomatik kodlanmaktadır.

👉 Otomatik kodlamanın yanı sıra hayatımızda çaba harcayarak kodlamamız gereken bilgilerle karşılaşırız.

👉 Bilgiyi ezberlemek ne derece kalıcı öğrenme sağlar? Ezberlediklerinizi sık sık tekrar etmezseniz kolayca unuttuğunuzu siz de fark etmişsinizdir. Ezberlenen bilgiler içselleştirilemez ve gerektiğinde etkili bir biçimde kullanılamaz.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 10 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-II-12-13-14-15)

👉 Unutmak olumsuz bir durum gibi görünse de avantajları da yok mudur? Normalde herkes bir şeyleri unuttur. Beynin neyin önemli, neyin önemsiz olduğunu anlamasının zaman alması ve ilk başta mümkün olduğunca çok şeyi hatırlamaya çalışırken, zamanla bir kısmını unutması olduğu düşünülmektedir.

👉 Araştırmacılara göre unutmak bir filtre görevi görmektedir. Her an beynimiz adeta bir bilgi bombardımanına tutulur. Bu bilgilerin çoğu, karar vermemizi ve düşüncelerin netleşmesini engelleyen bir gürültüye ya da radyo sinyalinin engelleyen bir parazite benzetilir.

Bellek Organizasyonu

👉 Tek bir bellek yerine organize olmuş parçalar, beyinde işlevsel olarak ve sistemli bir bütün hâlinde çalışmaktadır.

Unutma Sorunu

👉 En eski anınız ne? **Adler**, danışanlarına bu soruyu sorardı. Hatırlanan ilk anının bir tesadüf olmadığından, kişinin öznel dünyasıyla ilgili önemli ipuçlarını taşıdığını düşünürdü. Bugün hâlen danışma ortamında ilk anılar gündem olabiliyor.

👉 Farklı kültürlerdeki insanların hatırlayabildiği en eski kişisel hatıranın, ortalama olarak 3,5 yaşına denk geldiği tahmin edilmektedir.

👉 En eski anılarımızı hatırlamamızın nedenlerinden biri küçük yaşta konuşma becerimizin sınırlı olmasıdır.

👉 Konuşma becerisinin olmaması ya da sınırlı olmasının anıların sözel olarak kodlanamamasına yol açması ve henüz bellek sisteminin tam anlamıyla oluşmaması, çok küçük yaşlara dair anıları unutmamızın sebepleri olarak düşünülmektedir.

👉 Neden uzun süreli bellekteki bilgileri geri çağırmada sorun yaşıyoruz? **Freud**, duygusal olarak tehdit edici olan veya kaygı uyandıran bilgileri otomatik olarak bilinç dışına gönderdiğimizizi yani bastırdığımızı söylemiştir.

Bozucu Etkiler

👉 Bellek kaybı yaşamazsanız da bazı bozucu etkileri kendinizde gözlemlemiş olabilirsiniz.

👉 Bozucu Etkiler Teorisi, bilgiler depoda veya bellekte bulunmadığı için değil, ilgili yeni veya eski bilgilerin karışıklık yaratması ve bilginin geri getirilmesini engellemesi (ileriye ve geriye ket vurma) nedeniyle unuttuğumuzu söylemektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - II (Konu Özeti-I.2.Bölüm: 10-II-12-13-14-15)

Geri Getirme İpuçları- Belleği Güçlendirmek

Bunun için önerilen bazı ipuçları şunlar olabilir;

 Tekrar: Ebbinghaus'un da söylediği gibi, tekrarlar unutmanızı engeller. Aralıklı ve yeterli sayıda tekrar.

 Zihin (Kavram) Haritası: Bir tema düşünün ve bunu sayfanın ortasına yazın. Ana fikrinizin alt temalarını belirleyin ve merkezden onlara birer dal çizin...

 Anlaşılması Zor Cümleler: Anlaşılması zor cümleler beynimizde daha canlı zihinsel görüntüler oluşturmamızı sağlayabilir ve daha kolay hatırlanabilir. Örneğin şu iki cümleden hangisini daha kolay hatırlarsınız? Diplomam kahve fincanlarının olduğu dolapta. / Kahve fincanları diplomamı kovalıyor.

 Kokuları kullanmak: Duygusal olarak paketlenmiş kokusal uyarıcılar, bilgilerin hatırlanması için önemli fırsatlar sunar. Nitekim çeşitli aromaların hafıza fonksiyonlarını iyileştirilmesinde kullanıldığı ve kokuların algılama ve hatırları uyandırmada önemli bir role sahip olduğu bilinmektedir. Bazı mağazaların sürekli aynı kokuyu mağaza içine püskürtmesinin sebebini artık biliyorsunuz.

 Yerleştirme ve Asma: Unutmak istemediğiniz bilgileri, eşyalarla birlikte zihninizde birlikte kodlamanızı öneren bir yöntemdir. Örneğin bu derste bellek türlerini aklınızda tutmak istiyorsanız anlık belleği peçeteye, kısa süreli belleği kâseye, uzun süreli belleği yemek tabağına eşleştirerek kodlamanız mümkündür.

Asma yönteminde de zihninizde askılar olduğunu hayal edin, iyi bildiğiniz bir tekerlemenin ya da şarkının sözleri bu askılar olsun. Aklınızda tutmanız gereken bilgileri bu askılarla birlikte kodlamanız gerekli.

 Belleği güçlendirme, bilim dünyasının üzerinde durduğu önemli konulardan biridir. Her yaştan insanın güçlü bir belleğe ihtiyacı vardır ancak yaş ilerledikçe bellekte sorunlar yaşanması, bu durumu daha da önemli kılmaktadır.

 Episodik bellek, yani yaşamınızdaki olayların nerde, ne zaman ve hangi sırayla olduğunun hatırlanması, yaş ilerledikçe bozulmaktadır. Her ne kadar yaşlılar, çok eski olayları hatırlayıp yakın zamandakileri hatırlamadıklarını söyleseler de günlüklerin kullanıldığı araştırmalarla bu durumun gerçeği pek yansıtmadığı, yaşla birlikte episodik bellekte de bozulmaların gerçekleştiği anlaşılmıştır.

Bellek Kaybı

 Beynin bir darbe alması, alzheimer gibi bir hastalık, ağır travmalar ya da bazı ilaçlar nedeniyle bellek kayıpları yaşanabilmektedir.

Bunama (demans) ilerleyici ve şiddetli hafıza kaybına neden olan bir grup beyin bozukluğudur.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 12 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

👉 Alzheimer en sık rastlanan bunama nedenlerinden biridir.

👉 Alzheimer, beyinde beyin hücrelerinin ölümüne neden olan plaklar ve yumakların gelişimiyle seyreden, beyin içindeki mesajların iletimini sağlayan bazı önemli kimyasalların eksikliğinin görüldüğü, ilerleyen ve belirtilerin zamanla daha da kötü hâle geldiği, beynin fiziksel bir hastalığıdır.

Öğrenme Nedir?

👉 Öğrenme, bireyin yaşantıları sonucu, davranışlarda meydana gelen, oldukça uzun süreli değişimlerdir.

👉 Bir değişimin öğrenme olduğundan emin olmak için tesadüfi bir değişim olmadığından emin olmak isteriz.

👉 İşlevsel Manyetik Rezonans Görüntüleme (MRG) çalışmaları, bir görev esnasında beyinde hangi bölgelerin harekete geçtiğini tam olarak gösterse bile, bu tekniğin zayıf tarafı da aktivasyonu ölçerken birtakım zamansal kayıpların yaşanmasıdır.

👉 Yeni geliştirilen araştırma teknikleri ile EEG ve MRG yöntemlerini birlikte kullanmanın avantajları tartışılrsa da henüz bu çalışmalar oldukça yenidir.

👉 Öğrenme beyinde nasıl gerçekleşmektedir? En genel anlamıyla snapsların yapısındaki ya da biyokimyasındaki değişikliklerin öğrenmeyi sağladığı söylenebilir.

👉 Hipokampüste yer alan bazı kısımlar, öğrenmeden sorumlu devreler arasında uzun vadeli sinaptik değişikliklere yol açmaktadır. Hipokampüs, bilgilerin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarılmasında rol oynamaktadır.

Algısal Öğrenme

👉 Algısal öğrenmenin temelinde daha önceden algılanmış olan uyarıcıyı tanımak yer almaktadır ve alt temporal kortekste algısal öğrenme gerçekleşmektedir.

Duyu organlarımız çevreden bilgi toplar ve beyne gönderir. Beynimiz, etrafımızdaki dünyayı anlamamıza yardımcı olmak için duyarımızdan gelen bu bilgileri kullanır. Algısal öğrenme de duyu organları aracılığıyla, bu duysal bilgilerin beyne iletilmesine yol açan çevresel uyarıcıları tanımaya yarar.

👉 Belleğimizde yer alan bilgiler, karşımıza çıkan, algıladığımız durumlarla karşılaştığında yeniden çağrılmaktadır.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 13 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Uyarıcı- Tepki Öğrenmesi

👉 En genel biçimde klasik koşullanma ve edimsel koşullanma ile gerçekleşmektedir:

👉 **Klasik Koşullanma:** Doğal bir tepkinin bambaşka bir uyarana gösterilmesini içeren bir davranış değişikliğini işaret etmektedir. (Pavlov'un köpek-zil deneyi)

👉 Okulun ilk günü öğretmenin sıcacık karşılaması ile okula giren minik bir öğrenciyi düşünelim. Sıcak bir gülümseme (doğal uyarıcı) çocukta güven duygusuna (doğal tepki) yol açabilir. Öğretmenin gülümsemesi ile okul (doğal uyarıcı + doğal tepki) bir arada olduğu için çocuğun zihninde bir süre sonra okulu düşünmek güven verebilir.

👉 **Watson ve ünlü Albert bebek deneyi:** Başlangıçta sağlıklı ve ağlamayan bir bebek olan Albert, beyaz fareden korkmamıştı ama Albert fareyle ilgilenirken korkunç bir ses yaptılar, bebeğin korkup ağlamasına yol açtılar. Birkaç denemeden sonra Albert daha fareyi görünce ağlamaya başlamıştı. Deneyin ilerleyen aşamalarında Albert beyaz tavşan ve benzerlerinden de korkuyordu.

👉 İşitsel bir koşullu uyarıcı ile (zil) doğal uyarıcı (et) bir araya gelince bu bilgi amigdalanın lateral çekirdeğinde buluşur, çekirdekdeki nöronları tek olarak incelediğimizde klasik koşullanma sonrasında nöronların da değiştiği bilinmektedir.

👉 **Edimsel Koşullanma:** Organizmanın bir uyarıcıya yönelik olarak verdiği tepkiye bağlı olarak karşılaştığı yeni uyarıcı ile kendi davranışını düzenlemesi anlamındadır.

👉 Klasik koşullanmada türe özgü doğal bir davranışın istemsizce öğrenilmesi varken edimsel koşullanmada daha farkında olduğu tepkilerle şekillenmektedir.

👉 **Skinner**, hayvan ve insan davranışları üzerinde oldukça etkili olan edimsel koşullanmayı bulan isim olarak tanınmaktadır. Deneylerini genellikle fareler ve güvercinlerle sürdürmüştür. Ünlü Skinner'ın kutusunu bilirsiniz.

👉 Edimsel koşullanma pekiştireç (olumlu ve olumsuz) ve ceza bağlamında gerçekleşir:

👉 **Olumlu pekiştirme** bir davranış sonucunda hoşa giden uyarının ortama dâhil edilmesine işaret eder. *Yemeğini bitirirsen film izleyebilirsin.*

👉 **Olumsuz pekiştirme** bir davranış sonucunda hoşa gitmeyen uyarının ortamdaki çekilmesine işaret etmektedir. *Başın ağrıyorsa ağrı kesici almalısın.*

Her iki tür pekiştirmede de davranışın sıklığı artmaktadır.

👉 **I. tip ceza**, bir davranış sonucunda ortama hoş olmayan bir uyarıcının dâhil edilmesini ifade eder.

👉 **II. tip ceza** ise bir davranış sonucunda ortamdaki hoş ya da istendik bir uyarıcının geri alınmasını ifade etmektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 14 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

👉 **Olds** ve **Miller** çalışmalarında, beynin septum denilen orta ön beyin demeti gibi limbik sistem yapılarına odaklanmıştır.

👉 Orta ön beyin demeti hoşa giden uyarın (örn., yiyecek) ile motor sistem (örn. yeme davranışı) arasındaki bağlantıları güçlendirmektedir. Bir başka deyişle, bu bölge pekiştirme mekanizmasını taşımaktadır.

👉 Bu bölgede salgılanan dopamin reseptörlerini arttırıcı ilaçlar verilmesi edimsel koşullama davranışlarını arttırırken dopamini baskılayıcı ilaçlar verilmesi edimsel koşullama davranışının azaldığını göstermektedir.

Motor Öğrenme

👉 Motor öğrenmeyi motor kortekste meydana gelen değişiklikler olarak tanımlamak mümkündür.

👉 Top oynamak, bisiklete binmek, ok atmak gibi motor işlemlere dair beceriler bir kez öğrenildikten sonra tekrar tekrar öğrenilmesi gerekmeyen ve unutulması güç becerilerdir.

Fotografik (Fotoğrafsı) Bellek

👉 Fotografik bellek, hiç çaba sarf etmeden veya çok az çaba ile her şeyi hatırlayabilme becerisidir ve yetişkinlerde görülen fotografik bellek, bir resmi ya da sayfayı kısa süre inceledikten sonra keskin ve ayrıntılı görsel imgeler oluşturabilme ve imgenin tamamını daha sonra hatırlayabilme becerisidir.

👉 Az sayıdaki yetişkinin fotografik belleğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Hormonların ve İlaçların Etkisi

👉 Pekiştireç, dopamin salgılanmasına yol açmaktadır.

👉 Beynimizde ödüle duyarlı bölgeler vardır ve ödülle karşılaştığımızda hormonlarımız harekete geçmektedir.

👉 **James McGaugh** yaptığı araştırma sonucunda duygusal deneyimlerle bağdaştırılan belli ilaç ve hormonların, uzun süreli belleğin geri getirilmesini arttırabildiğini veya azaltabildiğini tespit etmiştir. Örneğin farelere adrenalin (duygusal olarak gergin anlarda vücutta salgılanan hormon) enjekte ettiğinde fareler o anda öğrendiklerini daha kolay hatırlayabildiler.

Duyguların Etkisi

👉 Duygu yüklü anların uzun süreli belleğimizde olması, dramatik ve hayati konuların aklımızda daha iyi kalmasını ve bu sayede hayatta kalma şansını arttırdığı yönünde açıklanabilir.

👉 Kadınlar duygusal yoğunluklu anıları daha iyi hatırlıyorlar.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 15 (Konu Özeti-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

Bastırılmış Bellek- Travma vb Yaşantılar

👉 Bastırılmış bellek, Freud'ın Topografik Kişilik Kuramında bilinç dışı içerik olarak açıklanan kavrama dayalı olarak geliştirilmiştir.

👉 **Bastırma**, kişi için travmatik ve tehdit edici anıların bilinç dışına itilmesi anlamına gelmektedir.

👉 Bilinç dışında kalan anılar, üzerinde düşünülerek bilinç düzeyine getirilemez. Bu hatıralar rüyalarda ve dil sürçmelerinde ortaya çıkabilir. Terapi sürecinde de bu anıların bilinç dışından çıkarılıp bilinç düzeyine gelmesi için uzun süre çalışılır. Ancak terapistin niyeti ne kadar iyi olursa olsun, bu çalışmalar sırasında hastanın zihninde sahte anılar oluşabilir.

Sahte Anılar

👉 Sahte anılar, genellikle gerçek anıların başkalarından alınan önerilerle birleştirilmesiyle oluşturulur.

👉 Örneğin, baba ve büyükbaba ile kumsalda geçirilen mutlu bir çocukluğun anısı, belki bir akrabadan gelen bir öneriyle çarpıtılarak korku ya da kaybolma anısına dönüştürülebilir.

👉 Bir kişi, gerçekten olup olmadığı konusunda endişelenmeden belirli olayları deneyimlediğini hayal etmeye teşvik edildiğinde yanlış anılar da uyarılabilir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - I (Konu Testi-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

1- Algının ilk adımı çevreden gelen uyarılarla uyarılmadır. Parçaları birleştirerek olası bir bütün zihninizde örgütlenir.

Zihninizde oluşan bu algıya ne ad verilmektedir?

- A) Aşağıdan yukarıya işleme
- B) Sağdan sola işleme
- C) Soldan sağa işleme
- D) Yatay ve çapraz işleme
- E) Yukarıdan aşağıya işleme

2- Kişinin önceki bilgileri ya da beklentileri ile başlayan algıya ne ad verilir?

- A) Aşağıdan yukarıya işleme
- B) Sağdan sola işleme
- C) Soldan sağa işleme
- D) Yatay ve çapraz işleme
- E) Yukarıdan aşağıya işleme

3- Aşağıdakilerden hangisi belirli uyarıcı ya da konumlara odaklanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır?

- A) Algı
- B) Basiret
- C) Dikkat
- D) İlgi
- E) Merak

4- Yarbus yaptığı deneyinde tabloyu serbestçe inceleyen kişilerin göz hareketleri düzensizken, sorduğu sorulara göre gözlerin tamamen farklı örüntülerde hareket ettiklerini gözlemlemiştir. Örneğin; tablodaki insanların yaşlarını sorduğunda gözler tablodaki yüzlere, kişilerin varlık durumları sorulduğunda ise gözler tablodaki kişilerin yüzlerine odaklanmıştır.

Yarbus tarafından yapılan bu deney aşağıdakilerden hangisini desteklemektedir?

- A) Aşırı dikkat
- B) Görsel dikkat
- C) Seçici dikkat
- D) Sözel dikkat
- E) Yorumlayıcı dikkat

5- Bir anne çocuğunu uyandırmak için odasına gitmiştir. Yanına yaklaşıp önce başını okşamıştır. Sonra çocuğuna ismi ile seslenmiştir. Çocuğunun uyanmaması üzerine kolundan tutup hafifçe sarsmıştır. Bunun üzerine çocuğu gözlerini açarak annesine 'Günaydın.' demiştir.

Yukarıda olayda annenin hangi davranışı mutlak eşiktir?

- A) Çocuğa ismi ile seslenmesi
- B) Çocuğun başını okşamaması
- C) Çocuğun kolundan tutup sarsması
- D) Çocuğun odasına gitmesi
- E) Çocuğun yanına yaklaşması

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 2 (Konu Testi-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

6- Algı konusunda yapılan çalışmalar sonucunda bazı temel görüşler ortaya konmuştur:

I. Bütün, kendisini oluşturan parçalardan daha fazla anlam taşımaktadır.

II. Bütünü oluşturan parçalar arasındaki ilişkiden çok, bütünü oluşturan parçalar önemlidir.

III. İnsanlar, uyarıcıları tam ve eksiksiz olarak algılama eğilimindedirler.

Buna göre yukarıdaki görüşlerden hangisi veya hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

7- Algı konusunda ortaya koyulan görüşler bağlamında algı yasaları oluşturulmuştur.

Bu yasalardan hangisi beynimizin eksik parçaları tamamlaması olarak tanımlanmaktadır?

- A) Benzerlik
- B) Süreklilik
- C) Şekil-zemin
- D) Tamamlama
- E) Yakınlık

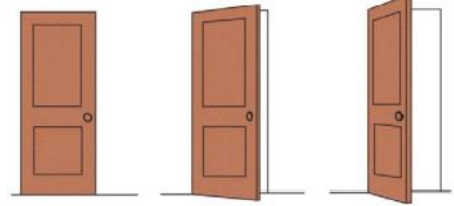
8- Yandaki görseli kimi insan birbirine bakan iki yüz olarak algılayarken, kimi insan bir kadeh olarak algılamaktadır.

Yukarıda verilen açıklama ve görsel algı yasalarından hangisine örnektir?

- A) Benzerlik
- B) Süreklilik
- C) Şekil-zemin
- D) Tamamlama
- E) Yakınlık

9- İnsanların, nesne ya da olayları, fiziksel koşullar ve özellikler değişmesine rağmen aynı algılamalarına algısal değişmezlik adı verilmektedir.

Yukarıda verilen tanıma göre görseldeki kapılar hangisine örnektir?

- A) Boyut değişmezliği
- B) Büyüklük değişmezliği
- C) Parlaklık değişmezliği
- D) Renk değişmezliği
- E) Şekil/biçim değişmezliği

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 3 (Konu Testi-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

10- Retinaya yansıyan görüntüler iki boyutlu, yani sadece yükseklik ve genişlikten ibaret olmasına rağmen göz ve beyin üçüncü bir boyutu ekleme becerisine sahiptir.

Göz ve beynin bu üçüncü boyutu ekleme becerisine ne ad verilir?

- A) Altıncı his
- B) Derinlik algısı
- C) Duyum ötesi algı
- D) Metafizik algı
- E) Sosyal algı

11- Aşağıdakilerden hangisi duyu organlarıyla normal duyu süreçleri dışında, bilgi gönderme veya almayı içeren psişik deneyimdir?

- A) Altıncı his
- B) Derinlik algısı
- C) Duyum ötesi algı
- D) Metafizik algı
- E) Sosyal algı

12- İnsanlar hakkındaki izlenimlerimizin ve çıkarımlarımızın nasıl oluştuğu ile ilgili olan algı hangisidir?

- A) Altıncı his
- B) Derinlik algısı
- C) Duyum ötesi algı
- D) Metafizik algı
- E) Sosyal algı

13- Sosyal algı ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir insana baktığımızda onun sadece fiziksel olarak neye benzediğini değil, onun kişiliğini de görmek isteriz.
- B) Bir nesneyi algılamakla bir insanı algılamak aynıdır.
- C) İnsanların nesnelere duygusal ilişkileri yoktur ama insanların birbirleriyle vardır.
- D) Kişi aynı davranışı, kendisi veya başkalarının yapmasına göre tamamen farklı algılayabilir.
- E) Nesne, sizin onu gözlemlediğinizin farkında değildir ama insanlar farkındadır.

14- Aşağıdakilerden hangisi, birini izlerken tıpkı kendimiz o eylemi yapıyormuşuz gibi beynimizi uyararak empati kurmamızı sağlar?

- A) Ayna nöronlar
- B) Cam nöronlar
- C) Çatal nöronlar
- D) Sivri nöronlar
- E) Yassı nöronlar

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 4 (Konu Testi-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

15- Aşağıdakilerden hangisi evrensel altı duygudan biri değildir?

- A) İmrenme
- B) Korku
- C) Merak
- D) Mutluluk
- E) Üzüntü

16- Ekman ve Friesen tarafından gerçekleştirilen araştırmalarla evrensel altı duyguya hangisi de eklenmiştir?

- A) Hor görme
- B) İğrenme
- C) Keder
- D) Kıvanç
- E) Sevinç

17- Aşağıdakilerden hangisi yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilgili bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza ve zihin biçiminde tanımlanmaktadır?

- A) Algı
- B) Bellek
- C) Dikkat
- D) Merak
- E) Odaklanma

18- Çevreden gelen bilgileri ham hâliyle birkaç saniye süre aralığında tutan bellek hangisidir?

- A) Anlık(duyusal) bellek
- B) Kalıcı bellek
- C) Kısa süreli bellek
- D) Örtük bellek
- E) Uzun süreli bellek

19- Kodlama ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bazı kodlamalar biz farkında olmadan gerçekleşir.
- B) Kodlama, bilginin beynin dopolama sistemlerinde kullanılacak nitelikte bir formata dönüştürüldüğü bir dizi faaliyettir.
- C) Kodlama ile depolanan bilgiler hiç unutulmadığı gibi ömür boyunca istenildiği zaman hatırlanabilir.
- D) Beceriler ve alışkanlıklar da otomatik olarak kodlanmaktadır.
- E) Otomatik kodlamanın yanı sıra hayatımızda çaba harcayarak kodlamamız gereken bilgiler de vardır.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 5 (Konu Testi-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

20- Belleği güçlendirmek ve bellekteki bilgileri geri getirmek için bazı ipuçları bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ipuçlarından biri değildir?

- A) Anlaşılması kolay cümleler
- B) Kokuları kullanmak
- C) Tekrar
- D) Yerleştirme ve asma
- E) Zihin haritası

21- Asiye Öğretmen, kapsayıcı eğitimin temel kavramlarını tekerleme ile şu şekilde bir araya getirmiştir;

Evvel zaman içinde – adalet

Kalbur saman içinde – aidiyet

Develer tellal iken – çeşitlilik

Pireler berber iken – hak

Ben annemin beşiğini - katılım

Buna göre Asiye Öğretmen, belleği güçlendirmek ve bellekteki bilgileri geri getirmek için hangisini yapmıştır?

- A) Asma
- B) Haritalama
- C) Kodlama
- D) Tekrar
- E) Yerleştirme

22- Aşağıdakilerden hangisi bireyin yaşantıları sonucunda, davranışlarında meydana gelen, oldukça uzun süreli değişimlerdir?

- A) Davranış
- B) İç güdü
- C) Öğrenme
- D) Refleks
- E) Tepki

23- Aşağıdakilerden hangisi bilgilerin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarılmasında rol oynamaktadır?

- A) Ekokampüs
- B) Hipokampüs
- C) Megakampüs
- D) Monokampüs
- E) Prokampüs

24- Doğal bir tepkinin bambaşka bir uyarana gösterilmesini içeren bir davranış değişikliği olarak tanımlanan kavram hangisidir?

- A) Edimsel koşullanma
- B) Gizil öğrenme
- C) Kavrayış yoluyla öğrenme
- D) Klasik koşullanma
- E) Motor öğrenme

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ - 6 (Konu Testi-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15)

25- *Ödev yapmak yerine tableti ile oynamak isteyen Beyazıt' annesi Derya Hanım "Ödevini bitirirsen tabletinle oynayabilirsin." demiştir.*

Buna göre Derya Hanım'ın söylemiş olduğu cümle hangisine örnektir?

- A) I. tip ceza
- B) II. tip ceza
- C) III. tip ceza
- D) Olumlu pekiştirme
- E) Olumsuz pekiştirme

26- *Top oynamak, bisiklete binmek, ok atmak gibi beceriler bir kez öğrenildikten sonra tekrar tekrar öğrenilmesi gerekmeyen ve unutulması güç becerilerdir.*

Yukarıda anlatılan beceriler hangi öğrenme yolu ile öğrenilmiştir?

- A) Edimsel koşullanma
- B) Gizil öğrenme
- C) Kavrayış yoluyla öğrenme
- D) Klasik koşullanma
- E) Motor öğrenme

27- *Hiç çaba sarf etmeden veya çok az çaba ile her şeyi hatırlayabilme becerisi olarak tanımlanan bu belleğe az sayıdaki yetişkinin sahip olduğu düşünülmektedir.*

Yukarıdaki bilgiler hangi belleğe aittir?

- A) Fotografik bellek
- B) İşlemsel bellek
- C) Kısa süreli bellek
- D) Sözel bellek
- E) Uzamsal bellek

28- *Aşağıdakilerden hangisi, kişi için travmatik ve tehdit edici anıların bilinç dışına itilmesi anlamına gelmektedir?*

- A) Bastırma
- B) Hatırlama
- C) Unutma
- D) Saklama
- E) Sislendirme

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ALGI VE DİKKAT SÜREÇLERİ (Konu Testi-12.Bölüm: 10-11-12-13-14-15) (Cevap Anahtarı)

1-A 2-E 3-C 4-C 5-E 6-D 7-D 8-C 9-E 10-B 11-C 12-E 13-B 14-A
15-A 16-A 17-B 18-A 19-C 20-A 21-A 22-C 23-B 24-D 25-D 26-E
27-A 28-A

EMEK HIRSIZLARINA UYARI

Birkaç dakika içinde indirerek kullanmış olduğunuz çalışmalar için saatlerimizi veriyoruz. Yeri geliyor ailemize, arkadaşlarımıza ayıracağımız vakti bu çalışmalara ayırıyoruz.

Çalışmalarımızı paydaşlarımızın kişisel olarak kullanmaları için hazırlıyoruz. Farklı sitelerde paylaşılmasına müsaademiz olsa zaten biz paylaşırız değil mi? Maalesef saatler verip hazırladığımız çalışmalar üzerinde isim değişikliği yapılarak kısa süre içinde belirli sitelerde paylaşılıyor. Bu şekilde yapan kişiler paylaştığı çalışmayı hazırlamış olmuyor, **ÇALMIŞ** oluyor. Bu gözler; yaptığı hırsızlığı bilmeden altına teşekkür yazanlara "Rica ederim." yazanları da gördü, bırakın bir özrü, cevap vermeye tenezzül bile etmeyenleri de gördü. Üzülerek belirteyim ki bu kişiler bizim **MESLEKTAŞLARIMIZ**.

Korkarım ki bir gün azmimizi yitirirsek en büyük nedeni bu **EMEK HIRSIZLARI** olacak.

Bugüne kadar emek hırsızlarını defalarca uyardım. Ancak her gün bunlara bir yenisini ekleniyor. Artık paylaştıkları site üzerinden veya sosyal medyadan kendilerini uyardırmayacağım. Bu sayfayı her paylaşımına ekleyeceğim. **Aşağıdaki listede yer almak isteyen buyursun, çalsın...**

NOT: Bu sayfayı okuduğu halde anlamayana ücretsiz okuma anlama kursu verilir!

 HASAN YILDIRIM

EMEK HIRSIZLARI

Site	Kullanıcı Adı	Etkinlik	Açıklama